MOSKOVSKÉ NÁVRATY

(Pokus o reportáž zo stáže)

DEŇ PRVÝ – 31. marec 2014 (pondelok)

Stretnutie na košickom letisku

Je pondelok, 31. marec 2014, okolo siedmej ráno. Všetci účastníci stáže, na ktorú sme boli vybratí na základe výberového konania, ktoré zorganizovalo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, sa stretávame na košickom letisku. Niektorí sa poznáme, ale keďže sme z rôznych kútov Slovenska (Topoľčany, Námestovo, Ružomberok, Smižany, Košice, Prešov, Bardejov, Lipany), niektorí sa vidíme prvýkrát. Zoznamujeme sa.

Leteckou linkou Českých aerolínií OK961 štartujeme o 8.35 cez Bratislavu do Prahy.

Predtým som si v zastúpení našej vedúcej Vierky, ktorá bola so žiakmi v zahraničí, dopisoval s ministerskými úradníčkami, aby sme nemuseli letieť už o 4.55 a o tretej v noci byť na letisku ako prvé stážistky v minulom roku. Dali si povedať, takže naše spojenie je vcelku výhodné.

Rada pre budúcich stážistov: Komunikujte o svojich požiadavkách s vedúcou skupiny, resp. s ministerskými úradníčkami. Sú tu pre nás.

Let do Prahy

Palubný lístok rozhodol, že počas letu do Prahy sedím vedľa kolegyne Ivetky. Dochádza k zaujímavému rozhovoru. Hovorí mi, že sa má v Moskve stretnúť so známym Afgancom, ktorý bol ženatý s jej spolužiačkou od Žiliny. Okamžite mi zaplo a pýtam sa, či sa nevolá Kasem. Spomínam si na nášho známeho z Inštitútu A. S. Puškina počas mojich pobytov v ňom v rokoch 1990 a 1994. Keďže v Afganistane počas môjho prvého pobytu v Moskve ešte zúrila vojna, internát inštitútu sa stal dočasným domovom pre veľké množstvo Afgancov. Mnohí nedokázali po rusky poriadne povedať ani ako sa volajú, ale oficiálne, aby tam mohli bývať, boli vedení ako ašpiranti u najväčších kapacít. Neskúmali sme, ako si to vybavili (možno aj vedenie inštitútu takto vychádzalo v ústrety, lebo ako ľudia iste tiež s takýmto riešením afganského problému nesúhlasili), no bolo ich tam vtedy dosť.

Jedným z nich (ten ale po rusky i po slovensky vedel veľmi dobre) bol i Kasem. Utvrdzujeme sa, že hovoríme o tom istom človeku. V závere nášho štúdia nás navštívil i v Prešove, no viac ako 20 rokov sme sa nevideli. Dnes pracuje na Veľvyslanectve Afganistanskej islamskej republiky v Ruskej federácii. Žije vo vlastnom moskovskom byte. (Neskôr, počas pobytu, nás v inštitúte navštívi.) Aká náhoda!

Rada pre budúcich stážistov: Ak sa registrujete včas, môže vám personál letiska vyjsť ústrety palubnou vstupenkou k oknu. Neprídete o nezabudnuteľné pohľady.

Pokračujeme v ceste

Pobyt na Medzinárodnom letisku Václava Havla v Prahe-Ruzyni sa nám nečakane predlžuje. Hneď po prílete nášho lietadla z Košíc oznamujú, že náš let SU2013 spoločnosti Aeroflot do Moskvy bude meškať z dôvodu neskorého príchodu lietadla z Moskvy. Mali sme letieť o 13.00, ale odlietame o 14.00, teda meškáme presne hodinu.

V letiskovej hale sme (asi všetci prvýkrát) svedkom eskortu. Traja policajti odprevádzajú do lietadla muža v stredných rokoch s ázijskými črtami.

Počas dvaapolhodinového letu sa nebudeme nudiť, lebo pri vstupe do lietadla ponúkajú tlač – ruské denníky Izvestija, Kommersant, Rossijskuju gazetu, Nezavisimuju gazetu, ktorá píše i o zvolení Andreja Kisku za nášho prezidenta a uverejňuje i jeho fotografiu.

Zaujímavé je, že kapitánkou lietadla je žena. Je to môj 21. let (hoci prvý bol iba pred 7 rokmi, a to tiež do Moskvy), no stretávam sa s tým prvýkrát. V Aeroflote vraj ale ženy obsluhujú už okolo 30 % letov.

Kapitánka lietadla oznamuje, že letíme ponad Varšavu, Minsk, Viľňus. (Keď píšem tieto riadky, je druhý deň po leteckej katastrofe pasažierov letu Amsterdam – Kuala Lumpur nad Ukrajinou. Vtedy nám asi nenapadlo, že, chvalabohu, nie ponad Ukrajinu.)

V lietadle v novinách čítam hlavne o udalostiach na Ukrajine, napríklad o Saškovi Bilom z organizácie Pravý sektor či o pokrikoch „Москіляку на гіляку!“ vyháňajúcich Rusov z Ukrajiny.

Pri pristávaní dlhšie krúžime nad Moskvou a čakáme na povolenie na pristátie. Aj po pristátí sa deje, čo som ešte nezažil, hoci nelietam až tak často. Máme ostať pripútaní a posúvame sa ešte i po letiskovej ploche.

Namiesto o 17.30 pristávame o 18.45 moskovského času. Najskôr prichádza autobus pre cestujúcich v business class (sedia v nich), potom autobusy pre nás, kde sa len stojí.

Keď sa otvorili dvere lietadla, prekvapilo nás počasie. Odlietali sme „na jar“ a Moskva nás víta silným vetrom a teplotou okolo nuly.

Čaká nás niekto?

Dosť dlho, asi hodinu, nám trvá pasová kontrola a prevzatie batožiny. Treba vypísať migračnú kartu a až do opustenia územia Ruskej federácie si ponechať jej druhú časť, ktorá sa odovzdáva pri odlete. Ak ju nemáte, hrozia nepríjemnosti a pokuta. (Naschvál som sa ale pri odlete opýtal, čo by sa stalo, keby som ju nemal, a dáma pri priehradke mi odpovedala: „Ничего особенного“, teda „Nič zvláštne“.) Ponúkali ju i v lietadle, ale asi som vtedy driemal, takže ju musím vypísať teraz. Tlačív je ale pred pasovou kontrolou dostatok a rad je dosť dlhý, takže mám čas.

Rada pre budúcich stážistov: Vypíšte migračnú kartu v lietadle, možno ušetríte čas. Jej druhú časť si vložte do pasu, aby ste ju pri odlete nemuseli hľadať.

Niektoré kolegyne nachádzajú batožinu poškodenú s „odletenými“ kolieskami. Chcú to zahlásiť pri patričnej priehradke, ale potom si uvedomia, že lepšie to bude urobiť doma pri spiatočnej ceste.

Rada pre budúcich stážistov: Ak máte batožinu poškodenú, reklamujte ju pri prílete domov. Môže sa vám niečo stať i pri spiatočnej ceste a pri prílete nestrácate čas.

Uvažujeme, či nás z Inštitútu niekto čaká alebo sa budeme musieť dopraviť sami. Hoci nám ministerská úradníčka tvrdila, že na dovoz si Inštitút najíma firmu, ktorú musí objednať o 2 pracovné dni skôr, presvedčil som vedúcu našej skupiny Vierku, aby predsa len, i keď na poslednú chvíľu, dala vedieť o našom príchode. E-mail s odpoveďou si už ale Vierka prečítať nestihla, a navyše dosť meškáme. Spomínam si na našu cestu do Číny pred 3 rokmi, keď sme v Moskve prestupovali na lietadlo do Šanghaja, ktoré bolo leteckou spoločnosťou Aeroflot-

Rossijskije avialinii špeciálne vypravené pre účastníkov kongresu Medzinárodnej asociácie učiteľov ruského jazyka a literatúry MAPRJAL. Zarazilo ma, že v Moskve sa nám núkali taxikári, mysliac si, že tu ostávame, za päťnásobne vyššiu cenu oproti verejnej doprave. Navrhujem preto, aby sme sa presunuli do centra špeciálnym rýchlovlakom aeroexpres, ktorý spája letiská so železničnými stanicami. Premyslene sa nachádzajú na Кольцевой линии, teda Okružnej trase metra, z ktorej sa dá prestúpiť na akýkoľvek smer.

Moje úvahy sú ale zbytočné. Napriek tomu, že hodiny ukazujú 20.10, kolegyňa Vierka (máme ešte jednu okrem vedúcej našej skupiny) si všimla v ruke mladej dievčiny, ktorá si už od dlhého čakania unavená sadla (čaká nás skoro 3 hodiny), anglický nápis s názvom inštitútu, do ktorého sa máme dostať. Naša Ira (v inštitúte býva na izbe č. 911), s ktorou sa počas pobytu niekoľkokrát stretneme, keďže okrem štúdia organizuje zájazdy a vybaví nám aj bezproblémový odvoz na letisko, začína s nami hovoriť po anglicky, no po pár slovách prechádzame na ruštinu.

Rada pre budúcich stážistov: Zabezpečte si prepravu z letiska, nepreplácajte cestu taxíkom. Tieto peniaze môžete minúť užitočnejšie.

Cesta do inštitútu

Po tom, čo k nám na parkovisko pred terminálom podišiel mikrobus, absolvujeme hodinovú cestu do Štátneho inštitútu ruského jazyka Alexandra Sergejeviča Puškina na Ulici akademika Volgina na juhozápade Moskvy, ktorý sa stane na dva týždne naším dočasným domovom. Medzitým sa zotmelo.

Z letiska Šeremeťjevo som šiel naposledy autom pred siedmimi rokmi, čo nie je až tak dávno. Napriek tomu žasnem nad novou výstavbou mesta. Míňame veľké bytové domy, obrovský počet moderných obchodno-zábavných centier.

Sme na mieste

Okolo pol desiatej večer sa dostávame k budove inštitútu, ktorú tvorí ubytovací i učebný komplex, takže, keďže je to všetko v jednej budove, do školy môžete chodiť i v papučiach.

Niektoré kolegyne tu už boli, ale veľmi dávno, niektoré sú to prvýkrát. Ja som asi jediný, kto tu mal možnosť pobudnúť dvakrát, a to v socialistickom ešte vtedy Sovietskom zväze, no i v mafiánskom Rusku v prvej polovici 90-tych rokov minulého storočia. Naposledy som tu bol v roku 1994. (Zaujímavé je, že vtedy som 31. marca odchádzal, teraz 31. marca prichádzam, takže prešlo presne 20 rokov). Mám skúsenosť z rôznych období a viem porovnávať i porozprávať žiakom zážitky, ktoré tu málokto zažil.

Už na prvý pohľad badám veľké zmeny – celý areál je oplotený, dá sa vojsť iba jedným vchodom, kde je ochrankár (cez deň ho vidno, večer veľmi nie). Pri vstupe do vestibulu budovy sú taktiež ochrankári. (Väčšinou pozerajú televízor, neviem, či by boli účinní, keby, nedajbože, došlo k nejakému incidentu, veď tu býva naozaj celý svet, ale sú tu.) V budove, dokonca i v celom areáli je zakázané fajčiť (spomínam si, že sa tu fajčilo v izbách, na chodbách, naozaj všade), večer je ticho (kedysi nebolo dňa, že by nebola niekde aspoň jedna hlučná „večerinka“). Bývajú tu naozaj iba tí, ktorí sa v inštitúte učia. Bohaté, ale pochybné živly, ktoré si pamätám z môjho posledného pobytu, sa museli (hlavne po teroristických útokoch) vysťahovať. Okná sú vymenené za plastové, na izbách (aspoň našich)

je chladnička, je tu nový nábytok. Nie je to luxus (v inštitúte sú aj apartmány, o ktorých viem od kolegov, kde je i televízor a sú luxusnejšie, ale drahšie), ale keďže (aspoň ja) tu chodím iba prespávať, úplne to stačí. Veď v Moskve je stále čo robiť, vždy sa vraciam až neskoro večer.

Hneď po príchode sa chceme vyrovnať s Irou. Máme zaplatiť 5 400 rubľov, teda 600 rubľov, resp. 12 € na osobu. (Počas nášho pobytu je výhodný kurz rubľa voči euru – za euro dostávame takmer 50 rubľov). Aeroexpres stojí 400 rubľov, a to len na Bieloruskú stanicu, odkiaľ by sme ešte museli cestovať, navyše s ťažkou batožinou, takže cena nie je vysoká. Ruble zmenila na Slovensku iba kolegyňa Anka, takže nám všetkým požičiava a neskôr jej ruble vraciame.

Ako budeme bývať?

Дежурный администратор (samozrejme žena; neviem nazvať takúto funkciu po slovensky) nás ubytováva. Všetci sme na 8. poschodí (internát má 14 poschodí; pri krátkodobých pobytoch je dôležité, ako vysoko bývate, kvôli úspore času). Za ubytovanie máme zaplatiť 50 rubľov za noc, teda 1 euro. Myslím, že také lacné ubytovanie by sme nielen v Moskve, ale ani u nás nenašli.

Kolegyne dostali dvojmiestne izby. Mňa sa opýtali, či mi nebude prekážať, keď budem bývať s nemeckým študentom. Samozrejme, že mi to neprekáža, takže sa dostávam na izbu s Daliborom z Kolína nad Rýnom. Nie je učiteľ, ale študent. Po rusky ešte veľmi dobre nevie, ale snaží sa rozprávať. Keď to inak nejde, pomáhame si angličtinou, ktorú ovláda výborne. Ruštinu sa učí, lebo chce obchodovať so štátmi strednej a východnej Európy. Tri mesiace pobudol aj v Košiciach. On má výhodu v tom, že (aj keď sme málo spolu, len neskoro večer) ho učím nové výrazy. Veľkú výhodu mám ale aj ja (neskôr postupne i kolegyne) – keďže má notebook, nemusím chodiť na internet do malej miestnosti o pár poschodí nižšie, ktorý po večeroch sprístupňuje nejaký (myslím) Arab. S prístupom na internet je tu problém, ale mne Dalibor každý večer ponúkne prístup (platí nejaký neveľký poplatok), takže si aspoň narýchlo môžem skontrolovať poštu.

S naším ubytovaním to ale nebolo také ľahké. Keď kolegyne už odišli do izby a čakal som na jej pridelenie už iba ja, bol som svedkom nepríjemného rozhovoru medzi ženou, ktorá nás ubytovala, a jej nadriadenou. Vyčítala jej, že kolegyne neubytovala na päťmiestnu izbu, ako ona nariadila, a že sa pôjde na ňu sťažovať „vrchnosti“. Teraz vraj nebude mať kde ubytovať Bulharov, ktorí majú prísť o pár dní. Podriadená sa však nedá a argumentuje tým, že nejde o študentky, ale učiteľky, takže nepovažovala za vhodné ubytovať ich na päťmiestne izby.

Na úvodné posedenie sme k vedúcej našej skupiny Vierke v prvý večer prinášame všetky suveníry a sladkosti, ktoré sme zo Slovenska priniesli. Potom sme z nich každý večer pripravujeme „balíčky“ pre prednášajúcich na ďalší deň. Prvé dva balíčky sladkostí odnášame našim dvom „ubytovateľkám“ – nadriadenej i podriadenej, aby už kolegyne nikde nesťahovali a aby tá nižšie postavená nemala z toho problém. Sú prekvapené, že im dávame sladkosti, ale prijímajú ich.

Rada pre budúcich stážistov: Prineste si suveníry a sladkosti ako kulturologickú maličkosť, ktorou môžete urobiť radosť ľuďom, ktorí radosť a spokojnosť vedia rozdávať.

DEŇ DRUHÝ – 1. apríl 2014 (utorok)

Prvé ráno v Moskve

Je 1. apríl 2014. Prvý ranný pohľad z okna je prekvapujúci. Husto sneží, tvoria sa záveje, v uliciach je technika na odpratávanie snehu, autá a autobusy po Ulici akademika Volgina sa pohybujú veľmi pomaly, tvoria sa zápchy, často počuť húkačky. Prvé, čo mi napadá, je, že ako poslednú vec som si vhodil do kufra zimnú vetrovku, hoci doma som už ju mal odloženú. (To ešte neviem, že ju budem mať na sebe každý deň nášho pobytu okrem cesty domov.) Zimné topánky ale ostali doma... Aj prednášajúci nám hovoria o „шутке природы“ – akomsi prvoaprílovom žarte. Veď v Moskve už bolo + 19 ºC, ľudia chodili v krátkych rukávoch, a dnes je – 7 ºC!

Rada pre budúcich stážistov: Pripravte sa tak, aby aj vaše oblečenie vedelo reagovať na „шутки природы“.

O 9.15 absolvujeme otvorenie nášho kurzu s prodekankou Факультета повышения квалификации и постградуального обучения (Fakulty zvyšovania kvalifikácie) Štátneho inštitútu ruského jazyka Alexandra Sergejeviča Puškina Ninou Dmitrijevnou Kirsanovovou. Rozdá nám aj už hotový rozvrh hodín. (Minuloroční stážisti si prednášky mohli dohodnúť, možno preto, že boli prví, my už dostávame hotový rozvrh hodín. Hneď nám udrie do očí, že neobsahuje exkurzný deň, ale ani návštevu školy.)

Rada pre budúcich stážistov: Ak máte záujem o konkrétne témy alebo prednášajúcich, dohodnite si ich e-mailom vopred. Povedali nám, že keby sme sa dohovorili vopred, vyšli by nám viac v ústrety. Vyberte si praktický jazyk, metodiku a „stretnutia“ s kultúrou krajiny, ktorej sa možno už nebudete mať možnosť tak zblízka dotknúť.

Začínajú sa prednášky

Vyučovanie sa oproti môjmu poslednému pobytu upravilo. Začína sa rovnako – o 9.30. V minulosti však trvali „пары“, teda dvojhodinovky, 80 minút, končilo sa o 14.00. Teraz sú predĺžené na 90 minút – teda od 9.30 do 11.00, od 11.10 do 12.40 a od 13.20 do 14.50. Nie je to dobre, predchádzajúci rozpis sa mi zdal lepší, lebo o 14.00 sme mohli „vyraziť do ulíc“, teraz je skoro hodinový posun. Moskva je veľký kolos, vzdialenosti sú veľmi veľké a o tom, či niečo uvidíte alebo nie, často rozhodujú naozaj minúty, či ešte zastihnete napr. múzeum otvorené alebo práve zatvorili pokladňu a už vás dnu nevpustia. Novinkou je aj zvonenie (kedysi tu nezvonilo) - hudba (nemení sa, je tá istá).

O 9.30 máme prvú prednášku nazvanú Lingvistická charakteristika ruského jazyka ako cudzieho. Valentina Nikolajevna Klimovová je veľmi milá, ale jej prednáška je príliš teoretická, pre nás nepotrebná a, myslím si, že nás ničím nezaujala. Dozvedáme sa ale o kríze РКИ – teda vyučovania ruského jazyka ako cudzieho. Ako príklad uvádza, že v tomto roku túto špecializáciu v Moskovskej štátnej Lomonosovovej univerzite po dlhých desaťročiach prvýkrát neotvárajú. Pani docentka vyslovuje zaujímavý názor známej odborníčky na vyučovanie ruského jazyka ako cudzieho a na testovanie Natálie Ivanovny Bitechtinovej – testy nič nepreverujú a hlavne ničomu nenaučia. V dnešnom „pretestovanom“ svete vyslovila takýto názor odborníčka, ktorá s nimi roky pracuje.

Stretnutie s dekankou

Ďalšie dve dvojhodinovky trávime s dekankou Fakulty zvyšovania kvalifikácie. Je ňou Natália Vladimirovna Kulibina. Téma jej prednášky znie – Prečo, čo a ako čítať.

Nachádzame sa v аудитории Русского мира, kde čítame slová Achmatovovej z jej básne „Мужество“: „И мы сохранили тебя, русская речь, великое русское слово. Свободным и чистым тебя принесём, и внукам дадим, и от плена спасём навеки.“

Pani profesorka nám vysvetľuje, že rečová komunikácia je vlastne výmena textov. Za základný princíp výberu textu považuje to, aby ho čitateľ MOHOL a CHCEL pochopiť. Ukazuje nám, ako možno v školskej praxi pracovať s umeleckým textom, konkrétne s básňou Anny Achmatovovej „В Царском Селе“. Neodporúča rozoberať všetky neznáme slová, lebo sa rozbije umelecký text. Hovorí, že slová sa v texte stávajú textovými jednotkami, dôležité sú vzťahy medzi nimi. Nie sú dôležité samotné slová, ale chod mysle. Vyslovuje zaujímavú myšlienku – Мы не рабы слов, мы хозяева текста (Nie sme otroci slov, sme pánmi textu).

Prvé prechádzky Moskvou

Po prednáškach sa spoločne stretávame a odchádzame pešo k stanici metra „Беляево“, ktorá je najbližšie k inštitútu, asi 20 minút pešej chôdze. Meníme tam peniaze a v stanici metra si kupujeme проездной билет (predplatný lístok) na mestskú dopravu. Prikladá sa k turniketu pri vchode do metra, resp. k „ruke“ v pozemnej doprave. Pri priložení vám okrem stiahnutia jazdy ukáže, koľko ešte máte jázd. Treba dávať pozor, aby ste sa zariadenia nedotkli dvakrát, lebo vám stiahne dve jazdy. Ja jediný si kupujem lístok na 60 jázd (čím viac jázd, tým nižšia suma) za 1 200 rubľov, lebo už mesto poznám a viem, že ich miniem (ešte som si aj dokúpil). Kolegyne kupujú väčšinou na 20 jázd za 500 rubľov a niektoré neskôr poznamenajú, že si mali vziať zo mňa príklad, lebo si jazdy dokupujú.

Rada pre budúcich stážistov: Kúpte si predplatný lístok aspoň na viacero (napr. 40) jázd.

Sme na Červenom námestí

Metrom sa spoločne presúvame na stanicu „Китайгород“, odkiaľ sa po 10 minútach pešej chôdze dostávame na Červené námestie. Fotíme sa.

Tu sa zvyčajne štípem, neveriac, že som naozaj v Moskve. Som vďačný osudu, že to môžem urobiť už štvrtýkrát.

Ešte Kolomenskoje

Presúvame sa ešte po Zamoskvoreckej trase metra na stanicu „Коломенская“. Asi po 10 minútach chôdze sa dostávame na breh rieky Moskvy, kde je v peknom prostredí niekoľko malých pekných chrámov a zvoníc – architektonický skvost Kolomenskoje.

DEŇ TRETÍ – 2. apríl 2014 (streda)

Zaujímavé internetové odkazy

Prvú časť dopoludnia trávime s vedúcim katedry metodiky, pedagogiky a psychológie Eľchanom Gejdarovičom Azimovom. Pán profesor je sympatický, vtipný, oboznamuje nás s internetovými odkazmi, ktoré sú užitočné pri vyučovaní ruského jazyka ako cudzieho.

Vyhľadávame na internete stránky, ktoré sú užitočné, ale stačil by nám ich zoznam a tento čas sme mohli venovať niečomu užitočnejšiemu.

Irina Anatoľjevna Treťjakovová - veľmi zaujímavé a nekonformné postoje

V ďalšej časti dopoludnia sa stretávame s veľmi zaujímavým a nekonformným človekom – docentkou кафедры общественных наук и страноведения России (katedry spoločenských vied a reálií Ruska) Irinou Anatoľjevnou Treťjakovovou. Patrí určite k ľuďom, ktorí nás počas nášho pobytu najviac zaujali. Zoznamuje nás so zaujímavými faktami a má aj na súčasnosť nekonformné názory a obdivujeme ju hlavne preto, že sa ich nebojí verejne prezentovať.

Pani docentka má prehľad. Narodila sa v maďarskom Szolnoku. Jej otec bol vojenský letec. Žila po celom Rusku od Vladivostoku po Moskvu. Manžel zrejme pochádza zo Sevastopoľa, sú tam pochovaní jej svokrovci.

Informuje nás, že viac ako tri štvrtiny Ruskej federácie - 78 % - leží v Ázii.

Dotkla sa obdobia, keď územie Ruska patrilo pod Mongolo-Tatárov. Trvalo to 240 rokov nie preto, že by nevedeli bojovať, ale preto, že nebolo ťažko. Tento národ vytvoril na základe odporúčaní čínskeho poradcu unikátny daňový systém. Jeho podstata spočívala v tom, že vyššie dane platili Tatári – na každého obyvateľa - ako podmanené národy – na dom - takže sa nebúrili, lebo pre mnohodetné rodiny to bolo výhodné. Ďalším dôležitým fenoménom bolo, že nebrali ľuďom ich náboženstvo. Pravoslávna cirkev dokonca dane neplatila. Ráno sa začínalo, možno trochu paradoxne, modlitbou za chánovo zdravie.

Podobný princíp uplatňovali Rusi pri vytváraní ruského impéria – len uznajte vládu cára a plaťte dane, žiť si môžete po svojom.

Dotkla sa i obdobia, keď stál na čele sovietskeho štátu Stalin. Povedala, že nikde na svete nebolo také dokonalé sociálne zabezpečenie ako za jeho éry.

Je rozhodne za to, aby sa, tak ako to žiadajú poprední odborníci na ekonomiku, rozlišovali dve obdobia socialistickej ekonomiky – stalinská, ktorú považuje za veľmi efektívnu, a tá, ktorá prišla po nej, ktorú považuje za strašnú.

V agrárnej vojnou zničenej krajine bolo treba vybudovať priemysel. Stalin vyhlásil, že ak za 10 rokov neurobia taký pokrok ako Európa za 100 rokov, zničia ich. Všetko úsilie (niekedy zrejme i násilne) venoval tomu, aby tento cieľ dosiahli.

Rozdiel medzi Trockým a Stalinom bol podľa nej v tom, že Trockij chcel robiť revolúciu a Stalin pozdvihovať krajinu ekonomicky. Trockého preto dal vysťahovať do Alma-Aty, ale vraj špeciálnym vlakom, aby si mohol vziať obľúbených psov, obrazy a všetko, čo chcel. Trockij mal americký pas a za manželku americkú občianku. Pani docentka sa nahlas opýtala, prečo nechcel robiť revolúciu v USA alebo Kanade, ale práve v Rusku. Podľa nej preto, že chcel oslabiť krajinu. Preto bolo, podľa nej, správne, že ho vyhostili. (Osobnosť Trockého sprostredkoval slávny film Frida o Fride Kahlo a Diegovi Riverovi.)

Stalin si bol vraj vedomý toho, že Amerika a Západ nedajú Sovietskemu zväzu nikdy pokoj, aj keď sa budú tak tváriť (napríklad pakt Molotov – Ribbentrop o neútočení). Preto trval na unikátnom duálnom ekonomickom systéme, ktorý spočíval v tom, že akýkoľvek závod sa mohol veľmi rýchlo preorientovať na vojenskú výrobu. Preto sa podarilo napriek nesmiernym obetiam vyhrať vojnu.

Po Veľkej vlasteneckej vojne bol už v roku 1948, teda po troch rokoch, pričom vo veľmi zničenej krajine, dosiahnutý predvojnový hospodársky rast.

Do Stalinovej smrti (posledný raz v roku 1953) sa každý rok 1. apríla ZNIŽOVALI (nepomýlil som sa) ceny.

Veľakrát som sa v Rusku stretol s tým, že staršia generácia tvrdila, že za Stalina sa im žilo najlepšie, čo som nevedel pochopiť. Dokonca i pri mojom poslednom pobyte v roku 2007 som bol svedkom (i keď neveľkej; boli tam hlavne starí ľudia) manifestácie na podporu Stalina. V kontexte toho, čo pani docentka analyzovala, to začínam viac chápať.

Dotýkame sa, ako mnohokrát počas nášho pobytu, otázky Krymu. Veď je len 10 dní po jeho opätovnom pripojení k Ruskej federácii. Pani docentka vyslovuje názor, ktorý sme tiež mnohokrát počuli a nedá sa s ním nesúhlasiť, a to že keby Krym nebol ruský, bol by americký. Na otázku, prečo Chruščov Krym, ktorý bol stáročia súčasťou Ruska, daroval Ukrajine, odpovedá, že podľa nej si chcel u nich „vyžehliť“ svoj podiel na represáliách, ktoré sa tu diali v čase, keď viedol komunistickú stranu Ukrajinskej sovietskej socialistickej republiky.

Ďalší problém, ktorého sa dotkneme, je Ukrajina. Že tu ide o to, aby sa USA dostali čo najbližšie k Rusku a všetko je to odtiaľ riadené, a že najskôr sa im to podarí, keď proti sebe postavia Rusko a Ukrajinu, je jasné asi všetkým. Pani docentka pripomína, že Ukrajina dostala pri delení ZSSR najviac, napríklad i jadrové zbrane, flotilu. Začínala s nulovým dlhom, všetko na seba prevzala Ruská federácia ako nástupnícky štát. Mohla preto pri rozumnej správe dnes vyzerať úplne inak, ale niekomu zrejme ide o to, aby vyzerala práve tak, ako vyzerá dnes. Hovorí napríklad, čo sme akosi neregistrovali, že Juščenkova manželka bola zamestnankyňa ministerstva zahraničných vecí USA. Spomínam si na jednu tlačovú konferenciu poslankyne Verchovnej rady Ukrajiny Natálie Vitrenko, ktorá, okrem iného, uviedla, že neofašistické sily na Ukrajine sa nezrodili zo dňa na deň a že najviac sa ich objavilo za vlády Juščenka. Žeby to bola náhoda?

Hovorí, že plán číslo 1 – rozpad ZSSR – sa podaril, a to hlavne vďaka Gorbačovovi. Pani docentka sa venuje aj tomuto politikovi, keďže ju o to žiadame. Jeho vieru v to, že budeme žiť s Američanmi v mieri, NATO sa nepriblíži k ruským hraniciam a podobne, považuje za veľmi naivnú. (S veľmi záporným názorom na tohto politika sa stretávame vlastne u každého, koho sa na neho pýtame.) Jeho kandidatúra za generálneho tajomníka ÚV KSSZ (presadzoval ju hlavne vtedajší minister zahraničných vecí Andrej Gromyko, vraj za prísľub kresla predsedu Prezídia Najvyššieho sovietu ZSSR) prešla vďaka jednému hlasu, a to tak, že zámerne na letisku v New Yorku zadržiavali lietadlo oponenta tohto rozhodnutia Vladimira Ščerbického, aby sa nezúčastnil na rozhodujúcom zasadaní Politbyra ÚV KSSZ. Jeho návšteva v USA bola iniciatívou Gromyka. Krátko po zvolení Gorbačova za generálneho tajomníka ÚV KSSZ, v júli 1985, prišiel prvý veľký úder pre sovietsku ekonomiku – Saudskú Arábiu presvedčili, aby zvýšila objem ťažby ropy. Keďže táto ropa sa ťažila v oveľa ľahších prírodných podmienkach ako v ZSSR, cena ropy na svetových trhoch začala klesať.

Plán číslo 2 – rozpad Ruskej federácie – zatiaľ nevychádza, a to vďaka Putinovi. V dni, keď sme v Moskve, presiahla podpora tohto politika podľa rôznych výskumov 80 %. Neviem, či má nejaký politik na Západe alebo v USA takú podporu.

Pani docentka uvádza niekoľko zarážajúcich príkladov. V spolupráci a Američanmi bola založená v Jakutsku univerzita, kde organizujú i špeciálne kurzy zamerané na to, aké

výhody by malo vystúpenie Jakutskej republiky (Республики Саха) z Ruskej federácie. (Aj keď tam žije iba okolo milióna obyvateľov, je to najväčší subjekt Ruskej federácie, ktorý sa nachádza v 3 časových pásmach a je najväčšou územno-administratívnou jednotkou na svete, naviac bohatou na nerastné suroviny.)

Spomenula i slová bývalej ministerky zahraničných vecí USA Madeleine Albrightovej (poznáme ju okrem iného z Kosova, kde investovala i do niektorých podnikov...), ktorá sa vyjadrila, že Rusov stačí 20 miliónov „вокруг трубы“ (okolo plynovodu). Keď sa jej prekladateľka opýtala, či nechcela povedať 120 miliónov, cynicky odpovedala, že povedala 20 a tak nech to preloží.

Pani docentka vyslovuje smutný, no zrejme pravdivý predpoklad – Rusko nikdy nebude žiť v mieri, lebo je tam veľa nerastného a prírodného bohatstva a vždy bude predmetom geopolitických záujmov. Hovorí nám (kedysi dávno bola nakrátko v Bratislave), že máme byť radi, že sme chudobnejší na nerastné bohatstvo, aspoň nás viac nechajú na pokoji.

Prechádzame i ku geografickým témam.

Pani docentka zaujímavo rozpráva živote v okolí pólu chladu – Ojmjakonu. Teploty tu bývajú i do -50 ºC, nameraných bolo i -70 ºC.

Obyvatelia si obúvajú валенки a улиты, väčšinou z jelenej kožušiny. Zvieratá tu majú veľmi kvalitnú kožušinu vďaka extrémne nízkym teplotám.

Kvôli takýmto teplotám ľudia vždy dýchajú cez šál, lebo pri nízkej teplote je vzduch chudobný na kyslík.

Z automobilov sa tu uplatní iba UAZ (typ auta vyrábaný a Uľjanovskom automobilovom závode), ktorý ľudovo volajú „буханка“. Motor v zime celé mesiace nevypínajú, lebo by ho nenaštartovali. Profesia vodiča patrí k veľmi nebezpečným. Z odľahlých oblastí do napríklad Jakutska (40 % jej územia leží za polárnym kruhom) cesta trvá aj 30 hodín a keď sa vám po ceste niečo stane, môže sa stať, že vám nebude mať kto pomôcť (hustota obyvateľstva je veľmi nízka – 0,3 obyvateľa na kilometer štvorcový) a zamrznete.

Neexistuje tam chrípka – tento vírus v takých extrémne nízkych teplotách neprežije. Ak sa ale obyvatelia, ktorí tu žijú nastálo, ocitnú na inom území, môžu zomrieť i na ľahké prechladnutie, lebo nemajú voči nemu vybudovanú imunitu.

Žijú tu veľmi triezvi ľudia, alkohol pri takých nízkych teplotách môže i v malej dávke spôsobiť smrť.

Teplomery sú špeciálne – liehové.

Vypratú bielizeň vynášajú na veľmi krátky čas na mráz a dosušujú ju doma.

Dobytok žije v domoch. Kravy môžu vyjsť von, len ak je najviac -30 ºC, no so špeciálnou „podprsenkou“ na vemenách. Mäso sa rúbať nedá, pília ho.

Pitnú vodu dovážajú v špeciálnych vozidlách. Rýchlo sa s ňou musia ponáhľať domov, aby im veľký mráz nezničil prenosnú nádobu.

Keď vychádzajú pri nízkych teplotách na ulicu, najskôr 1 – 2 minúty postoja vonku, potom sa znova vrátia dnu a až potom vyjdú na dlhšiu dobu, aby sa organizmus prispôsobil.

Kvôli nízkemu zastúpeniu kyslíka v tunajšom vzduchu a polárnej noci je priemerný vek stálych obyvateľov iba 55 rokov.

Najhoršie je umrieť v zime, keď jamu na pochovanie po kúskoch kopú i 5 – 7 dní. Pôdu nahrievajú špeciálnou pieckou. Pri kopaní sa často striedajú, pri takých nízkych teplotách je to veľmi namáhavá činnosť.

Stálych obyvateľov je tu veľmi málo. Väčšinou sem prichádzajú mladé rodiny na pár rokov si zarobiť na svoj ďalší život a potom odchádzajú do pohostinnejších oblastí. В советское время, teda počas existencie ZSSR, bola v oblastiach, kde teploty dosahovali menej ako -48 ºC, vyššia mzda. Priemerný plat v ZSSR bol 120 rubľov, tu dosahovali mzdy aj výšku 1 000 rubľov. Po odpracovaní 15 rokov v takýchto podmienkach vznikol nárok na dôchodok.

Jedáleň v inštitúte

Počas obedňajšej prestávky sme šli do jedálne na 1. poschodí inštitútu. V kultúre stravovania, bohužiaľ, pokrok nevidím. Ostala jedálňou sovietskeho typu – bez nožíkov, s malými porciami a malým výberom nie veľmi chutných jedál. Za takmer štvrťstoročie, čo ju poznám, sa skoro vôbec nezmenila. Napriek tomu si tu dávam šči a peľmene. Výhodou je aspoň to, že je tu lacno a ja v strave veľmi nepreberám.

Zaujímavé stretnutie

Hneď po vyučovaní máme s vedúcou našej skupiny Vierkou česť byť svedkami veľmi milej udalosti. Naša druhá Vierka má naplánované veľmi zaujímavé stretnutie. Od 5. ročníka základnej školy si dopisuje s priateľkou z Ruska, ktorá teraz žije (ešte sa k nej v mojej reportáži vrátim) v meste Koroľovo neďaleko Moskvy. Adresy si vymenili prostredníctvom Klubu internacionálnej družby, ktorý kedysi existoval. Celý tento dlhý čas si tieto dámy vydržali dopisovať (odhadujú to asi na 35 rokov), ale ešte sa nikdy nevideli. Dnes sa majú prvýkrát v živote stretnúť.

Lena je veľmi sympatická a milá. Fotíme ich, trocha sa porozprávame, ale potom ich nechávame samé, aby sa vyrozprávali. Dozvedáme sa i zaujímavú reáliu – na severe Moskvy na проспекте Мира sa nachádza najväčšie obchodno-zábavné centrum (торгово-развлекательный центр) v Európe. Tam Lena pracuje. Volá sa „Золотой Вавилон“ (Zlatý Babylon). Okrem asi 450 obchodov je tam napríklad 14 kín či zrkadlový labyrint.

Rada pre budúcich stážistov: Ak máte záujem navštíviť toto centrum, od staníc metra „ВДНХ“, „Отрадное“ a „Бабушкинская“ chodia k nemu autobusy zadarmo.

Odkaz: http://www.zolotoy-vavilon.ru

Múzeum bitky pri Borodine

S vedúcou našej skupiny Vierkou sa presúvame do Múzea bitky pri Borodine (Музей-панорама Бородинская битва).

Rada pre budúcich stážistov: Od toho, ako rýchlo po vyučovaní vyštartujete, závisí to, koľko si toho v Moskve pozriete. Treba preto po prednáškach opustiť internát čo najskôr, lebo vzdialenosti sú v Moskve veľmi veľké. Aj keď sa snažíme čo najviac využívať najrýchlejší druh dopravy – metro, často, ak chceme niečo vidieť, cestujeme aj dve hodiny. Od budovy inštitútu sa dá na metro dostať trojako – pešo na stanicu metra „Беляево“ (šetríte tým peniaze, ale strácate čas; presun trvá asi 20 minút), autobusom č. 226 priamo od inštitútu šesť zastávok alebo z rázcestia akýmkoľvek autobusom päť zastávok na stanicu metra „Юго-

Западная“, alebo autobusmi č. 226 a 295 od Inštitútu v opačnom smere na stanicu metra „Калужская“. Vopred si pozrite, na ktorú trasu sa chcete dostať. Ak nie je veľký rozdiel (v metre môžete prestupovať), osvedčilo sa mi ísť na rázcestie a nastúpiť do prvého autobusu, ktorý príde, aby som nestrácal čas. Cestovanie na маршрутном такси, ktoré väčšinou kopírujú trasy autobusov a majú i také isté číslo s dodatkom м, napríklad 295 м, má tú nevýhodu, že na ňom neplatia predplatné lístky. Musíte platiť v hotovosti. Môže to ale byť rýchlejšie. Výška cestovného je väčšinou rovnaká ako celý nezľavnený lístok v mestskej doprave.

Odkazy: http://www.1812panorama.ru, http://ru.wikipedia.org/wiki/%C1%EE%F0%EE%E4%E8%ED%F1%EA%E0%FF_%EF%E0%ED%EE%F0%E0%EC%E0

Po ceste sa nám stane milá príhoda. V metre stojíme nad mamou s chlapčekom, ktorá s ním číta detskú knihu. Chlapčekovi Dimovi sa už nechce, vyhovára sa, že nemá okuliare. Dávam mu jednu malú čokoládu v tvare lienky s tým, že mi niečo prečíta. (Kúpil som dve balenia v kauflande s tým, že ich budem dávať ako malé pozornosti, ak mi niekto pomôže; neraz to tak urobím.) Chlapček poďakuje po česky. Vysvitne, že mama je absolventkou konzervatória v Prahe a v tomto meste niekoľko rokov žili.

Múzeum je zaujímavé, je po rekonštrukcii a oproti mojej prvej návšteve sa dosť zmenilo. Podľa obrazov okolo vás s množstvom detailov (napríklad na chalupe akoby naozaj ešte dohorievali iskry) máte pocit, akoby ste sa nachádzali na bojisku.

Zažívame príjemné prekvapenie, ktoré zažijeme vďaka študentskému preukazu veľmi často – bezplatný vstup. Máme šťastie, že ho máme hneď v prvý deň.

Rada pre budúcich stážistov: Trvajte na tom, ak je to len trochu možné, aby ste čo najskôr, podľa možnosti už v prvý deň, dostali „zázračnú“ vec – студенческий билет. Podpisuje ho rektor (respektíve v našom prípade poverená vykonávaním funkcie rektorky Margarita Nikolajevna Ruseckaja, ktorá vymenila rektora Jurija Jevgenijeviča Prochorova, veľkého priateľa Slovenska, ktorý bol koncom 80-tych rokov riaditeľom pobočky inštitútu v Bratislave), ktorý nie je vždy v inštitúte. Dosť vstupov je bezplatných, veľa zľavnených. Niekedy závisí od pokladníčky, či vás vpustí zadarmo alebo začne vymýšľať, že nie ste celoročný študent, lebo dátum stáže je na preukaze uvedený. Treba argumentovať, kde všade vás s ním už pustili, prípadne vysvetliť, že ste učitelia, ktorí propagujú ich jazyk a kultúru, chcete veľa vidieť a nemáte veľa peňazí. Je to tiež odraz vzťahu národa ku kultúre, že umožní študentom navštevovať kultúrne pamiatky bezplatne, resp. s veľkými zľavami. Vypočítal som, že len na vstupnom do pamätihodností (zľavy sú napríklad aj na knihy či lístky do divadiel) sme oproti tomu, keby sme platili plné sumy, ušetrili 85 eur, čo nie sú zanedbateľná suma.

Múzeum Veľkej vlasteneckej vojny

S Vierkou sa potom presúvame pešo po Kutuzovovom prospekte popri Víťaznom oblúku do veľkého areálu na Поклонную гору (Poklonná hora). Trvá to asi štvrťhodinku. Pamätám si na tento areál spred siedmich rokov. Vtedy som tu bol v júni. Zarazilo ma, že na tomto pietnom mieste bolo množstvo stánkov a všade viali červené zástavy Coca-cola, čo mi tu vôbec nepasovalo. Teraz je všetko prázdne. Neviem však, či nie iba preto, že je ešte zima...

Súčasťou areálu je Múzeum Veľkej vlasteneckej vojny (Центральный музей Великой Отечественной войны). Aj keď som ho navštívil pred 7 rokmi (bolo otvorené k výročiu konca vojny v roku 1995, takže počas mojich prvých dvoch pobytov v Moskve ešte neexistovalo), absolvujem ho s Vierkou ešte raz a neľutujem. Je dosť rozsiahle – sú tu panorámy rozhodujúcich bitiek a množstvo veľmi zaujímavých materiálov, premietajú sa videofilmy. Platíme zľavnené vstupné 200 rubľov.

Pri vstupe s nami staršia kustódka (takto si privyrábajú moskovské dôchodkyne, v každom múzeu ich je veľa) začína hovoriť po anglicky – máme položiť ruksaky na table (teibl), teda stôl. (Treba si zvyknúť na to, že do každej inštitúcie vchádzate cez detektor kovov, ktorý v hovorovej reči volajú рамки. Bohužiaľ, po teroristických útokoch je to tak. Pamätám si to spred siedmich rokov. Chvalabohu, že u nás zatiaľ takéto opatrenia nie sú potrebné.) Keď jej povieme, že môže s nami hovoriť po rusky, povie nám: „Молодцы, что говорите по-русски.“

Odkazy: http://www.poklonnayagora.ru, http://ru.wikipedia.org/wiki/%D6%E5%ED%F2%F0%E0%EB%FC%ED%FB%E9_%EC%F3%E7%E5%E9_%C2%E5%EB%E8%EA%EE%E9_%CE%F2%E5%F7%E5%F1%F2%E2%E5%ED%ED%EE%E9_%E2%EE%E9%ED%FB

Ešte Nový Arbat a Dom knihy

Po svižnej prehliadke múzea (zišlo by sa viac času, ale musíme to stihnúť do záverečnej - za hodinu) sa zvezieme trolejbusom po Kutuzovovom prospekte popri hoteli Ukrajina (jedna zo siedmich výškových budov postavených na príkaz Stalina – volajú sa „сталинские высотки“, stavali ju v rokoch 1953 – 1957, po otvorení to bol najväčší hotel v Európe, budova je veľká a zaujímavá – vyzdobená v socialistickom štýle, teraz je tu hotel, ktorý je súčasťou siete Radisson Royal Hotel, má zaujímavú webovú stránku - http://www.ukraina-hotel.ru - keď ju otvoríte, uvidíte, ako sa okolie hotela menilo; je tu bazén dlhý 49 m, zapísaný v Guinessovej knihe rekordov), ďalej ideme popri „Bielom dome“, kde sídli ruská vláda (Дом правительства Российской Федерации), budove moskovskej radnice (московская мэрия; má tvar otvorenej knihy a kedysi bola sídlom Rady vzájomnej hospodárskej pomoci) na Nový Arbat (bývalý Kalininský prospekt so štyrmi výškovými budovami a nespočetným množstvom obchodov a reštaurácií), ktorý si prejdeme a zdržíme sa v Dome knihy (je otvorený do 23.00).

Rada pre budúcich stážistov: Дом книги môžete navštíviť aj večer, je otvorený do 23.00. Je naďaleko stanice metra „Арбатская“. Ak budete kupovať knihy, nezabudnite ukázať študijný preukaz, dostanete zľavu 5 %. (Aj keď sa vám môže zdať, že ušetríte iba 1-2 eurá, počas pobytu sa toho nazbiera; učebné materiály sú tu drahšie ako v kníhkupectve, ktoré nám neskôr poradí Lilija Leonidovna Vochminová, o čom sa zmienim neskôr.)

Prechádzame ešte historickou ulicou Arbat a zo stanice metra „Смоленская“ (na jednom konci Arbatu je stanica „Арбатская“, na druhom „Смоленская“) a k polnoci sa s pocitom naplno využitého dňa vraciame s Vierkou do internátu. (Tak je to skoro každý deň, do internátu chodím vlastne len prespať.)

DEŇ ŠTVRTÝ – 3. apríl 2014 (štvrtok)

Ruská duchovná próza

Prvá prednáška Ivana Sergejeviča Leonova, spolužiaka Dmitrija Vaščenka, ktorý pracuje v Ruskom centre vedy a kultúry v Bratislave, no jeho materským pracoviskom je náš inštitút, je venovaná súčasnej ruskej duchovnej próze. Pán docent vie zaujímavo rozprávať, je pripravený, ako jeden z mála (asi dvoch) využíva aj modernú techniku. I keď táto téma nie je pre našu činnosť v škole potrebná, dozvedáme sa i novinky – napríklad že v Moskve sa v súčasnosti stavia asi 200 chrámov, že v Kazani, hlavnom meste republiky Tatarstan, sa nachádza najväčšia mešita v Európe, alebo že náš inštitút volajú miniOSN, keďže tu študujú študenti alebo si zvyšujú kvalifikáciu v oblasti vyučovania ruského jazyka ako cudzieho učitelia z celého sveta.

Vitalij Grigorijevič Kostomarov

Počas prestávky stretávam na chodbe inštitútu jeho zakladajúceho riaditeľa, neskôr dlhoročného rektora, dnes prezidenta Štátneho inštitútu ruského jazyka Alexandra Sergejeviča Puškina Vitalija Grigorijeviča Kostomarova. Napriek svojmu veku (ročník 1930) sa pán profesor nie je emeritným, ale plne funkčným interným pracovníkom.

Vitalij Grigorijevič patrí k zakladateľom vtedy novej disciplíny – РКИ – teda vyučovania ruského jazyka ako cudzieho. Jej potreba vznikla v 60-tych rokoch v súvislosti s pomocou rozvojovým krajinám, keď sa napríklad založila i Univerzita družby národov pre občanov týchto krajín. Priviedol ho k tomu jeho učiteľ v Moskovskej štátnej Lomonosovovej univerzite a otec myšlienky osobitnej metodiky pre vyučovanie ruského jazyka ako cudzieho – známy jazykovedec akademik Viktor Vladimirovič Vinogradov.

Pán profesor chodieva i na Slovensko, napríklad na medzinárodné rusistické podujatie Bratislavské stretnutia (Bratislavskije vstreči), ktorého zakladateľkou je prezidentka Asociácie rusistov Slovenska prof. Eva Kollárová. Naposledy sme sa stretli pred tromi rokmi na kongrese Medzinárodnej asociácie učiteľov ruského jazyka a literatúry v čínskom Šanghaji.

Učíme ruský jazyk od nuly

Prednáša Natália VladimirovnaVinogradovová. Je veľmi milá a sympatická, no prvá hodina s ňou je veľmi teoretická a nudná. Počas druhej hodiny nám predsa dá pár praktických rád. Má i zaujímavé názory a postrehy.

Každý cudzí jazyk (aj druhý) treba učiť zo začiatku veľmi intenzívne, lebo keď má učiaci sa pocit, že dlho stojí na jednom mieste, jeho záujem o tento jazyk sa obyčajne stráca. Uvádza zaujímavý príklad z Bulharska, kde najskôr začínajú intenzívne s angličtinou, potom ju na istý čas z rozvrhu hodín stiahnu a všetky hodiny venujú druhému cudziemu jazyku, ktorý učia zo začiatku intenzívne. (Otázka ale je, či za ten čas nezabudnú angličtinu, ale možno by stačil na prechodné obdobie menší počet hodín na jej udržanie.) Upravujeme si časový rozvrh (aj počas väčšiny ďalších dní), končíme skôr a vyrážame do mesta.

Rada pre budúcich stážistov: Požiadajte prednášajúcich, aby vás skôr pustili na obed, aby ste nemuseli stáť v rade v jedálni, skôr príďte na ďalšiu hodinu a skončite skôr, aby ste videli z Moskvy, kde je stále čo navštevovať, čo najviac. Treba využiť hlavne štvrtky, keď je väčšina múzeí otvorených do 21.00.

Od tohto dňa chodíme skoro vždy šiesti z našej deväťčlennej skupiny spoločne.

Dnes chceme využiť to, že je štvrtok.

Rada pre budúcich stážistov: Ak ste ešte neboli v Moskve, možno bude pre vás výhodnejšie chodiť v skupine. Má to i nevýhody, ako napríklad vzájomné čakanie sa, ale po vzájomnej dohode koľko času čomu venovať sa to dá. Treba si dávať pozor, aby ste sa nestratili, a to hlavne počas špičky v metre, kde často kvôli tlačenici neurobíte ani krok vľavo či vpravo, len „idete s davom“ a do vozňa vás iba vtlačia, resp. vy vtlačíte iných, aby ste tam vošli. Napriek tomu, že vlaky idú každé 2 – 3 minúty, všade je plno, Moskva je obrovský kolos. Ak sa náhodou niekde aj stratíte, vždy sa pýtajte na najbližšiu stanice metra. Tam sú schémy také jasné, že sa v nich ľahko zorientujete. Keď Moskvu poznáte, viac si stihnete pozrieť, ak chodíte sám. Výber je na vás.

Po ceste ešte stretnutie

Dohováram si stretnutie s dcérou môjho známeho, ktorá študuje v Moskve. Nevieme sa nájsť na dohodnutom mieste, stanici metra „Юго-западная“. Niekoľkokrát si ale musíme telefonovať, lebo vchodov je tam niekoľko a nevieme sa nájsť. Nakoniec sa dohovoríme, že sa stretneme na povrchu – pred supermarketom Zvjozdočka. Tam sa raz-dva nájdeme.

Rada pre budúcich stážistov: Ak sa máte s niekým stretnúť a nechcete stratiť čas a peniaze, stretnutie si dohovorte vždy na povrchu a jasne lokalizujte miesto stretnutia. Nedohadujte si stretnutie v metre, kde je veľa vchodov a východov.

Chrám Krista Spasiteľa

Aby kolegyne nestrácali čas, posielam ich dopredu do Chrámu Krista Spasiteľa s tým, že sa pokúsim ich dobehnúť a pozriem si tento nádherný chrám rýchlejšie, keďže som v ňom už bol pred 7 rokmi. Aj keď sa boja, že tam netrafia, vysvetlím im cestu a udeje sa to tak, ako som predpokladal.

Odkazy: http://www.xxc.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%D5%F0%E0%EC_%D5%F0%E8%F1%F2%E0_%D1%EF%E0%F1%E8%F2%E5%EB%FF

Múzeá literátov

Prezeráme si múzeum Puškina a usadlosť Tolstého, kde urobíme aj tržbu nákupom DVD a iných materiálov, takže nám pokladníčka venuje kalendáriky s fotografiami Tolstého.

Rada pre budúcich stážistov: Ak chodíte v skupine, dohodnite sa vopred, koľko času venujete prehliadke, aby ste sa navzájom nečakali a stihli si pozrieť čo najviac vecí. Múzeá a galérie si neprezerajte spoločne, len sa dohodnite na dĺžke prehliadky. Každého zaujíma niečo iné. Menším múzeám veľa času nevenujte, lebo nestihnete veľké, kde si zasa doprajte viac času.

Odkazy: http://www.pushkinmuseum.ru
http://tolstoymuseum.ru

Galéria Glazunova

Presúvame sa do zelenej budovy, ktorú Glazunov sám navrhol a postavil a dnes je tu jeho galéria. Je veľmi zaujímavá a rozsiahla, má 3 poschodia. (Uvažujem, že namiesto múzeí Puškina a Tolstého, ktoré až také zaujímavé neboli, sme mohli viac času stráviť tu, ale toto

múzeum nepoznám, som tu prvýkrát.) Nie veľmi prívetivá pokladníčka nás nakoniec po kratšom váhaní púšťa po predložení študentského preukazu zadarmo.

Ide o ešte žijúceho autora, ktorý už oslávil osemdesiatku a namaľoval okolo 6 000 obrazov. Založil a vedie umeleckú akadémiu. V suteréne múzea si pozeráme fotografie, ktoré dokumentujú jeho stretnutia s Putinom, Medvedevom, Ghándiovou, Jánom Pavlom II. či Ginnou Lolobridgidou.

Moju pozornosť upútavajú najmä obrazy „Блокада“ (autor je rodák z Leningradu, počas blokády zomreli takmer všetci jeho blízki) a „Вечная Россия“, ktorý uzatvára učebnicu „Vstreči s Rossijej“. Je akýmsi zhrnutím osobností ruskej histórie a kultúry.

Odkazy: http://www.afisha.ru/msk/gallery/1446
www.glazunov.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%CC%EE%F1%EA%EE%E2%F1%EA%E0%FF_%E3%EE%F1%F3%E4%E0%F0%F1%F2%E2%E5%ED%ED%E0%FF_%EA%E0%F0%F2%E8%ED%ED%E0%FF_%E3%E0%EB%E5%F0%E5%FF_%C8%EB%FC%E8_%C3%EB%E0%E7%F3%ED%EE%E2%E0

Puškinovo múzeum výtvarného umenia

Po návšteve galérie sa presúvame oproti do múzea, ktoré založil profesor Moskovskej štátnej univerzity Ivan Vladimirovič Cvetajev, ktorý má pred vchodom bustu.

Riaditeľkou múzea bola donedávna Irina Alexandrovna Antonovová, ktorá ho, napriek tomu, že oslávila už deväťdesiatku, viedla 52 rokov. Od roku 2013 je jeho prezidentkou.

Zažívame tu zaujímavú situáciu. Jednej z pokladníčok ukazujeme náš študentský preukaz. Tvrdí, že zľava platí iba pre študentov šesťročného štúdia a žiada od nás po 300 rubľov (zľavnené vstupné je 150 rubľov). Presviedčame ju, že zatiaľ sme s týmto preukazom všade dostali zľavu alebo sme neplatili vstupné vôbec. Povedal som jej, že prídeme inokedy, keď tu možno bude sedieť niekto, pre koho bude študentský preukaz platiť. Mám ešte na jazyku, že sme propagátormi ich jazyka a kultúry a že nikto by nikdy nevidel, aký preukaz sme ukázali a všetko závisí iba od nej, ale vidím, že naťahovať sa s ňou nemá cenu. S kolegyňami sme sa rozhodli odísť. K východu ideme cez šatňu. Garderobiérka sa nás pýta, prečo tak skoro odchádzame. Vysvetľujeme jej situáciu. Káže nám čakať, takto vraj nemôžeme od nich odísť. Hoci prichádza pokladníčka a obúva sa do nej, že je len garderobierka, tak nech to nerieši, a vraj sme boli (teda zrejme ja, lebo iba ja som sa s ňou rozprával) hrubí, nepočúva ju a ide k главному администратору.

Nakoniec si múzeum, ktoré je veľmi pestré z hľadiska žánru vystavených artefaktov (múmie, amfory, staroveké predmety, obrazy zahraničných maliarov) a tiež sa oplatí tu byť dlhšie, prezeráme zadarmo. Moja čokoládka-lienka má ďalšiu novú majiteľku.

Odkazy: http://www.arts-museum.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%EE%F1%F3%E4%E0%F0%F1%F2%E2%E5%ED%ED%FB%E9_%EC%F3%E7%E5%E9_%E8%E7%EE%E1%F0%E0%E7%E8%F2%E5%EB%FC%ED%FB%F5_%E8%F1%EA%F3%F1%F1%F2%E2_%E8%EC%E5%ED%E8_%C0._%D1._%CF%F3%F8%EA%E8%ED%E0

DEŇ PIATY – 4. apríl 2014 (piatok)

Naše bývalé kolegyne na fotografii

Ráno po ceste na prednášku si pozerám fotografie na stenách inštitútu. Na fotografiách z medzinárodnej olympiády v ruskom jazyku v roku 2001 nachádzam naše bývalé metodičky Katku Gogovú a Vierku Kučinskú, s ktorými sme roky spolupracovali.

Aktuálne problémy života v Rusku

Podobne ako Irina Anatolijevna nás zaujal Vladimir Ivanovič Borisenko. Informácie ním poskytnuté sú pre nás veľmi užitočné.

Hovoríme o výplatách učiteľov (závisia od regiónu – v Moskve je to 60 tisíc rubľov, teda 1 300 eur, pričom priemerná mzda v Moskve je 42 tisíc rubľov, teda učitelia sú výrazne nad priemerom, priemerná mzda učiteľov v Rusku je 28 tisíc rubľov, teda okolo 600 eur, pričom priemerný plat v Rusku je 33 tisíc eur; úväzok učiteľa – нагрузка - je ale 18 hodín), výdavkoch za byt (za elektrinu, plyn, upratovanie spoločných priestorov platí 4 tisíc rubľov, byt má rozlohu 70 metrov štvorcových), dôchodkoch (priemerný dôchodok je 11 tisíc rubľov; v Moskve majú dôchodcovia od čias primátora Lužkova mestskú dopravu úplne zadarmo; vek odchodu do dôchodku je u mužov 60 a u žien 55 rokov).

Dosť dlho hovoríme o трудовых мигрантах. Pán docent hovorí, že doteraz to bola v rozhovoroch téma číslo 1, teraz ju nahradila Ukrajina. Oficiálne sú ich 3 milióny, ale tým, že s republikami Strednej Ázie, odkiaľ väčšinou prichádzajú, je bezvízový styk, nikto ich nikdy nespočíta, ich skutočný počet sa odhaduje na 15 miliónov, teda 10 % obyvateľov Ruskej federácie. Robia práce, ktoré by napríklad Moskovčania kvôli nízkemu ohodnoteniu nevykonávali, napríklad upratovacie práce, práce v reštauráciách, často ich stretávame ako vodičov маршрутных такси a podobne. Mnohí z nich sú moslimovia. Pán docent vidí zatiaľ v ich prítomnosti viac pozitívnych momentov ako negatívnych. (Pri cestovaní v metre si i ja všímam nárast počtu ľudí s ázijskými črtami tváre, zdá sa mi, že tvoria už tretinu cestujúcich, ale žiadnu negatívnu skúsenosť s nimi nemám.) Migrantom pomáha Federálna migračná služba, kde by sa mali oficiálne prihlásiť. Mnohí ale pracujú v úbohých podmienkach za minimum peňazí, ale sú radi, že môžu doma v stredoázijských republikách rodinám pomôcť (tam tvorí často oficiálny zárobok cenu 1 nádrže benzínu), preto sa neprihlasujú, aby nemuseli platiť zrážky zo mzdy. Proti nelegálnej práci bolo v Moskve v poslednej dobe uskutočnených mnoho razií, no aj napriek tomu tento fenomén existuje. Po oficiálnej registrácii sa musia podrobiť špeciálnej skúške z ruského jazyka na базовом уровне, aby získali oficiálne pracovné povolenie. Od roku 2015 sa budú musieť podrobiť i skúške z histórie Ruska a právneho minima (основ законодательства), čo vyvoláva vlnu kritiky, ku ktorej sa pripája aj pán docent. (Spomínam si na jeden televízny šot, kde otázky, ktoré majú byť súčasťou tejto skúšky, dávali Rusom, a ani tí na ne nevedeli odpovedať.) Najväčší paradox vidí pán docent v tom, že tieto skúšky nie sú podmienkou na získanie štátneho občianstva, ale majú byť podmienkou na vykonávanie nekvalifikovanej práce.

Samozrejme, ďalším problémom, ktorý rozoberáme, je pričlenenie republiky Krym a города федерального значения (mesta federálneho významu) Sevastopoľ k Ruskej federácii. Prešlo iba niekoľko dní od tohto aktu. Pán docent hovorí, že územie Ruskej federácie sa významne nezväčšilo, ale zvýšil sa počet obyvateľov o 2,5 milióna, takže máme uvádzať, že počet obyvateľov Ruskej federácie je 146 miliónov. Ruská federácia sa teraz skladá z 85 subjektov. Ide o 22 republík, 46 oblastí, 9 krajov, 4 autonómne okruhy, 1

autonómna oblasť a 3 mestá federálneho významu – Moskvu, Petrohrad a Sevastopoľ. Hovorí, že sú aj odporcovia tohto aktu (aj jeden z kolegov sa zúčastnil na demonštrácii odporcov), ktorým sa nepáči zmena povojnových hraníc, ale je ich minimum. (Veď hranice povojnovej Európy sa nezmenili na Kryme, ale vďaka USA v Kosove, a to bez referenda a napriek vôli OSN. To je v poriadku, ale keď sa 96 % obyvateľov pri účasti 83 % vyjadrí za zmenu, to nie je v poriadku. Faux pas urobil aj americký prezident Obama, keď tvrdil, že v Kosove referendum bolo. Dokázal tým, že neovláda ani základné fakty. Myslím si, že keby sa veci neudiali tak rýchlo, s čím USA zjavne nepočítali a sú z toho veľmi nervózni, dnes by už bol Krym zničený ako Donbas a o chvíľu by tam boli americké vojnové lode.)

Počet obyvateľov Moskvy sa oficiálne uvádza 12 miliónov, ale predpokladá sa, že tu žije 15 miliónov obyvateľov, teda 3 Slovenská v jednom meste.

Asi 80 % obyvateľov Ruskej federácie tvoria Rusi.

V súčasnosti sa história Ruska vyučuje v rôznych subjektoch federácie rôzne (napríklad podmanenie Ivanom Hrozným považujú mnohí Tatári za „čierny deň“), bolo však prijaté rozhodnutie o jej jednotnej koncepcii pre celú federáciu. Doposiaľ sa vyučovala chronologicky po 9. ročník a v 10. a 11. ročníku sa opakovala na vyššej úrovni, v blízkej budúcnosti sa má rozložiť až po 11. ročník s tým, že v posledných 2 ročníkoch bude porovnávaná s históriou iných štátov.

Upozornil nás na pripravovanú zmenu niektorých historických názvov - namiesto Kyjevská Rus by sa mal používať názov древнерусское государство (staroruský štát), namiesto татаро-монгольское иго (tatrsko-mongolské jarmo) termín ординское иго (hordinské jarmo) podľa názvu štátu Zlatá horda, bývalá Veľká októbrová socialistická revolúcia sa má volať Veľká ruská revolúcia (podobne ako Veľká francúzska revolúcia).

Pán docent rozoberá i otázku rôznych konfesií na území Ruskej federácie. Niektoré skupiny obyvateľov bohatej republiky Tatarstan, ktorú obývajú hlavne moslimovia, žiadajú odstrániť kríž zo štátneho znaku Ruskej federácie s tým, že na jej území sa vyznávajú aj iné konfesie. V ruskom pase sa národnosť neuvádza, jedine táto republika si presadila, že jej obyvatelia majú v pase uvedené, že sú občania nielen Ruskej federácie, ale i republiky Tatarstan.

Pýtame sa na Gorbačova. Pán docent, podobne ako mnohí iní, hovorí, že dnes už nikoho nezaujíma a že keď kandidoval za prezidenta, získal 1 % hlasov a taká je aj jeho cena. Považujú ho za politika na úrovni Nikolaja II., obidvaja потеряли страну (stratili krajinu).

Jedna z kolegýň sa pýta, či je možné verejne kritizovať Putina. Pán docent hovorí, že samozrejme áno. Nech si zapneme rozhlasové stanice Echo Moskvy, pozrieme televíziu RNTV „Dožď“ alebo prečítame Novuju gazetu a dobré slovo o Putinovi tam nenájdeme. (Naše masmédiá často tvrdia, že jeho kritici sú postihovaní.)

Dotýkame sa i kultúrneho života v Moskve. Je to okolo 50 stálych divadiel, 200 kín, 250 театральных площадок, teda divadiel bez stálej scény. Z novších si dobré renomé získava (počuli sme to od viacerých) divadlo Новая опера (pri stanici metra „Пушкинская“). Vstup do múzeí pod správou Moskvy (nie federálnych) je každú tretiu nedeľu bezplatný.

Marina Nikolajevna Šutovová

To, že sme skončili skôr, využívam na to, aby som sa stretol s Marinou Nikolajevnou Šutovovou, ktorá nás pred skoro štvrťstoročím učila fonetiku, rovnako ako v roku 1994 počas

môjho druhého pobytu v inštitúte. Vždy sme obdivovali jej neustálu aktivitu, nikdy sme sa s ňou nenudili. Fotografiu, na ktorej som s mojou bývalou spolužiačkou Ivetou, mala Marina Nikolajevna vo svojej pracovni.

Nevideli sme sa 15 rokov – naposledy na kongrese Medzinárodnej asociácie učiteľov ruského jazyka a literatúry MAPRJAL, ktorý sa v roku 1999 konal v Bratislave.

Marina Nikolajevna sa medzitým stala nielen profesorkou, ale aj dekankou Факультета обучения и стажировки иностранных студентов.

Ďalšie milé stretnutie po takmer štvrťstoročí

Cez prestávku sme sa stretli s ďalšou milou osobou, ktorú asi väčšina z nás pred takmer štvrťstoročím veľmi obdivovala.

Situácia na jeseň v roku 1990 bola (hlavne) v Moskve katastrofálna (S odstupom času vieme, že to bola sabotáž.) Sovietsky zväz bol na pokraji zániku, zásobovanie bolo hrozné. Raz denne dostali chlieb, maslo odrezávali z veľkých kusov, obchody boli úplne prázdne. U nás som čosi také nikdy nevidel. Dodnes mám pred očami jeden typ kabáta či topánky, ktorá bola po celej Moskve. Za všetkým bolo treba stáť v rade. Niektoré mladé rodiny chovali na balkóne kozu či sliepku, aby mali aspoň mlieko a vajcia pre dieťa. Mäso okrem hydiny, ktorá visela i s pazúrmi, sme videli iba počas jednodňového výletu v Leningrade. Pamätám si, ako sme niesli z Abramceva, kde sme sa zastavili po výlete v Sergijevom Posade, niekoľko desiatok obalov s vajíčkami pre našu učiteľku i susedov vo vchode (takto si pomáhali), lebo v Moskve ich nebolo. Ľudia boli oblečení veľmi skromne, aj učiteľky chodili často v tom istom. Zúčastnili sme sa i na niekoľkých demonštráciách proti hospodárskej i politickej situácii, napríklad „митинге пустых кастрюл“. Na každom kroku, hlavne v metre, bolo plno žobrákov, často sedeli v prievane deti, ktoré ešte ani nechodili. Všade bolo cítiť rozklad. Nikdy by som vtedy neveril, že z Ruska raz bude taká prosperujúca krajina, akou je v súčasnosti. Je to úplne iná krajina.

A naša milá Jelena Vladimirovna, s ktorou mala naša skupina ruština-dejepis najviac hodín, lebo ich učila praktický jazyk, a ktorá mala vtedy tiež malé dieťa (neskôr sa dozvedám, že jej vtedy malá dcéra má dnes 28 rokov, je ekonómka, nedávno sa vydala), chodila do práce stále vysmiata a optimistická, akoby žila v inom štáte.

Stretnutie s Jelenou Vladimirovnou bolo veľmi milé. Dodnes si pamätám číslo našej učebne 311 a číslo vedľajšej učebne 309, kde pracovala so žiakmi ona. Miesto jej pôsobenia sa ani po toľkých rokoch nezmenilo a v tejto učebni ju i nachádzam. Pracuje práve so študentmi z Ghany.

Hovorím jej, ako sme ju vtedy obdivovali, aká je optimistka. Reaguje slovami: „Я и осталась“. Hovorí, že napriek tomu, že to bolo veľmi ťažké obdobie, z hľadiska medziľudských vzťahov naňho spomína ako na staré dobré časy.

Spomíname si na učiteľov, ktorí nás vtedy učili. S pietou spomíname hlavne na vtedajšiu dekanku Jelenu Vladimirovnu Boganovovú a učiteľku, ktorá viedla praktický jazyk v našej skupine a mňa osobne veľmi ovplyvnila, Ľubov Grigorijevnu Mochovovú. Žiaľ, tieto dve osobnosti už nie sú medzi nami. I Jelena Vladimirovna sa s úctou vyjadruje hlavne o Ľubovi Grigorijevne, lebo jej veľmi pomohla, veď, ako sa Jelena Vladimirovna vyjadrí, o vyučovaní ruštiny pre cudzincov nič nevedela. Spomínam si, ako som pred 7 rokmi náhodou vytočil jej staré číslo s tým, že iste je už zmenené, no ona sa mi ozvala, a dokonca,

keď som spomenul Slovensko, po 17 rokoch vyslovila moje meno a napriek pokročilému veku vedela, s kým hovorí.

Zvuková stránka jazyka

Nasleduje prednáška docentky Natálie Borisovny Bitechtinovej, počas ktorej sa ale tiež dosť nudíme. Napriek tomu niekoľko postrehov – aby sme sa vyhli interferencii, máme začínať nie písmenom, ale zvukom. Pani docentka vyslovila i zaujímavý názor – Rusi veľkodušnejšie odpustia gramatické chyby ako fonetické, lebo tie prežívajú emocionálnejšie.

Boľšoj teatr za 2 eurá

Keďže sa včera trom našim kolegyniam podarilo kúpiť lístky do Veľkého divadla za 100 rubľov (nezabudol som žiadnu nulu), chceme sa mi šiesti ostatní pokúsiť o to isté. Hneď po prednáške sa presúvame na stanicu metra „Охотный ряд“. Pri východe z nej sú pokladne, kde predávajú lístky pre študentov.

Keďže sa dozvedáme, že ich predávajú až od 17.30, využívame čas.

Najskôr si prezeráme neďaleký CUM – Центральный универсальный магазин, no cítime sa ako „účastníci exkurzie“. V luxusných obchodoch sú astronomické ceny (napríklad blúzka za 160 tisíc eur). Na ulici sa medzitým strháva snehová fujavica, ktorá ale netrvá dlho.

Potom sa presúvame do Múzea GULAG-u (ul. Petrovka 16). Premietajú sa tu filmy z o GULAG-och, sú tu veci z nich. Vstup je bezplatný.

Jedna kustódka, staršia dôchodkyňa, sa nás pýta, odkiaľ sme. Keď hovoríme, že zo Slovenska, povie nám, že pozerala reláciu o našom prezidentovi Kiskovi.

Odkaz: http://www.gmig.ru

Na protiľahlej strane trochu vyššie oproti kláštoru je veľmi zaujímavé nové Moskovské múzeum súčasného umenia. Je dosť rozsiahle, má 3 poschodia. Náš študentský preukaz nás znova oprávňuje k bezplatnému vstupu. Nachádzame tu práve Nikolaja Šumakova, hlavného architekta moskovského metra, dizajnéra mnohých jeho (aj tých najnovších) staníc, ako i modernej podoby letiska Vnukovo. Sú tu i zaujímavé avantgardné obrazy, často v 3D, ako aj iné interaktívne fenomény. Ešte som sa nikdy s čímsi takým nestretol, je to zaujímavé, i keď, samozrejme, nie každému sa to musí páčiť.

Odkaz: http://www.mmoma.ru

O 17.30 už stojíme pred pokladňou, kde sa pokúšame dostať lístky do Veľkého divadla. Kolegyne ma posielajú dopredu vyjednávať. Ukazujem naše študentské preukazy, vysvetľujem, kto sme a že včera takéto lístky predali kolegyniam. Pokladníčka mi hovorí, že tu má takéto lístky iba štyri, dva dostaneme o 18.00 v hlavnej budove divadla, ktorá je vedľa. Kupujeme aspoň tieto lístky a dávame ich kolegyniam. Ja s vedúcou našej skupiny zatiaľ ostávame bez lístkov, dúfajúc, že nás pokladníčka neoklamala. I keď som už mal možnosť vo Veľkom divadle byť, a ony ešte nie, nedávno bolo znovuotvorené po rozsiahlej rekonštrukcii, takže by som ho rád videl. Na druhej strane, aj keď sa mi to nepodarí, nič hrozné sa nestane. Nech sa radšej do neho dostanú tí, ktorí ho ešte nevideli. Hneď po kúpe lístkov sa presúvame pred hlavnú budovu, ktorú majú otvoriť o 18.00. Pred pokladňu sa dostávame medzi prvými. Je tam tá istá pokladníčka, ktorá nás obsluhovala pred polhodinou, a bez problémov nám predáva ďalšie dva lístky po 100 rubľov. Máme naozaj šťastie, veď ceny lístkov sa pohybujú v tisícoch (videli sme od 4 do 12 tisíc rubľov).

Rada pre budúcich stážistov: Organizujú sa i exkurzie po interiéri Veľkého divadla. Pre jednotlivcov sú v čase našich prednášok, ale objednať ich môžu aj organizácie. Skúste poprosiť vedenie fakulty hneď pri vašom príchode, či vám takúto exkurziu nemôže objednať. Iste bude zaujímavá.

Jolki-palki

Keďže predstavenie začína o 19.00, máme ešte chvíľu čas na to, aby sme sa najedli v blízkej reštaurácii siete rýchleho občerstvenia Jolki-Palki. (Okrem sietí McDonald´s, KFC či Burger King s veľmi nezdravou stravou sú po celom meste siete s veľmi chutnými ruskými jedlami – „Муму“, „Ёлки-палки“, „Теремок“, „Картошка-крошка“.) Buď tu zaplatíme 395 eur a môžeme jesť zo širokej ponuky chutných (väčšinou studených) ruských jedál čo a koľko chceme, alebo si vyberieme z troch dvojíc teplých jedál za 194 rubľov. Volíme druhú možnosť – dávame si boršč a chutné pirohy вареники so slaninkou a kôprom.

Veľké divadlo

Hoci máme na lístkoch napísané неудобный билет, sedíme v bočnej lóži a nič „neudobnoje“ nebadáme. Interiér je veľmi pekný, zlatom zdobený s vkusnými závesmi. Nad javiskom sa premieta text predstavenia. Sledujeme Čajkovského operu „Чародейка“.

Cez prestávku si chceme dať pohár šampanského v jednom z mnohých po celom divadle rozmiestnených bufetov Hennessy, no zisťujeme, že stojí desaťkrát viac ako náš lístok – 1 000 rubľov.

Odkazy: http://www.bolshoi.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%C1%EE%EB%FC%F8%EE%E9_%F2%E5%E0%F2%F0

DEŇ ŠIESTY – 5. apríl 2014 (sobota)

Srdce Moskvy – Kremeľ a Červené námestie

Keďže exkurzný deň v našom rozvrhu nemáme, nastal prvý deň, keď si program tvoríme výlučne sami.

Ráno vyrážame o 9.00, aby sme už okolo desiatej boli na Červenom námestí. Prichádzame pred desiatou, no pred Červeným námestím sa už tvorí rad na návštevu Mauzólea Lenina. Je otvorené iba od 10.00 do 13.00 a často je kvôli rôznym podujatiam na Červenom námestí zatvorené. Vstup je bezplatný. Predtým ale musíme všetky veci, ktorými sa dá fotografovať, odovzdať do úschovne. Stojí to 50 rubľov. Kolegyne dávajú všetko do môjho ruksaku, aby sme zbytočne neplatili, a poskladajú sa mi po 10 rubľov.

Po prezretí mauzólea prechádzame okolo hrobov pod kremeľským múrom, kde sú pochovaní významní sovietski a ruskí dejatelia od vodcov sovietskeho štátu (okrem Chruščova, ktorý má zaujímavý hrob na Novodevičom cintoríne s krížom, ktorého autor je Ernst Neizvestnyj; je napoly čierny a napoly biely na znak toho, že urobil dobré i zlé) po napríklad Gagarina (jeho dcéra Jelena Jurijevna je generálnou riaditeľkou kremeľských múzeí, ktoré o chvíľu navštívime, pracuje tu i jeho vnučka Jekaterina Karavajevová). Mňa osobne to tu ani veľmi neťahá, ale prispôsobujem sa kolegyniam. Keď som Lenina naposledy videl pred štvrťstoročím, vyzeral ako kus dosky a jeho vystavovanie sa mi zdalo skôr ako dehonestácia, nie úcta. Mám pár moskovských známych, ktorí tu celý život žijú a ešte Lenina

nevideli a ani ho nehodlajú navštíviť. Teraz sa mi zdá ale viac „zreparovaný“, ako keď som ho videl prvýkrát. (Hovorí sa, neviem, či je to pravda, že v podzemí je špeciálne laboratórium, ktoré sa stará o jeho vzhľad. Ja osobne som ale zástancom jeho pochovania, o čom sa stále viac hovorí, ale myslím si, že v blízkej budúcnosti sa to neuskutoční.)

Do 11.00 sa prechádzame po Červenom námestí (je zima a fúka) a čakáme, kým o 11.00 otvoria Chrám Vasilija Blaženého, ktorý nie je veľký, ale je zaujímavý. Aj keď som v ňom už bol, pridávam sa ku kolegyniam. Platíme zľavnené vstupné 100 rubľov.

Jeho prehliadku plánujeme tak, aby sme už o 12.00 boli v Alexandrovskom sade, kde pozorujeme výmenu stráží pred hrobom neznámeho vojaka.

Majú tu svoje obelisky города-герои (mestá-hrdinovia), ktoré najviac vzdorovali náporu Nemcov počas Veľkej vlasteneckej vojny. Fotografujeme sa symbolicky pred obeliskom mesta Sevastopoľ.

Pokračujeme prehliadkou Kremľa. Aj keď vyjednávame, tu naše študentské preukazy nechcú vziať do úvahy. Platíme plnú sumu – 350 rubľov. Batožinu treba odovzdať pred vchodom cez Borovickú bránu do úschovne, je to zadarmo. V chrámoch sa fotografovať nesmie, vonku áno. Pozeráme si 5 objektov – Archangeľský, Blagoveščenský a Uspenský chrám, церковь oproti nemu a Патриарший дворец. Fotíme sa pred cárom-zvonom a cárom-delom. Za 700 rubľov sa dá pozrieť i Oružejnaja palata, lístky sa predávajú 45 minút pred vstupom. (Videl som ju už, stojí to za to, ak je čas.)

Po prehliadke Kremľa (musíme si strážiť čas, máme ešte program) sa snažíme čo najrýchlejšie najesť v sieti rýchleho občerstvenia s ruskými jedlami Mumu (pred každou takouto reštauráciou stojí maketa kravy) v obchodnom centre „Охотный ряд“, ktoré sa nachádza v podzemí neďaleko Kremľa. (V lete tu fungujú pekné fontány s rozprávkovými postavičkami.)

Odkazy: http://www.kreml.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%CC%EE%F1%EA%EE%E2%F1%EA%E8%E9_%CA%F0%E5%EC%EB%FC

Treťjakovka

Rýchlo sa metrom presúvame na stanicu metra „Третьяковская“, ktorá je najbližšie k Treťjakovskej galérii, ktorú máme ešte v pláne. (Ak je čas, dá sa na jej návštevu využiť i predĺžený štvrtok.) Tu sa už rozdeľujeme a nechodíme v skupine. Je tu veľmi veľa ľudí a každého zaujíma niečo iné.

Odkazy: http://www.tretyakovgallery.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%C3%EE%F1%F3%E4%E0%F0%F1%F2%E2%E5%ED%ED%E0%FF_%D2%F0%E5%F2%FC%FF%EA%EE%E2%F1%EA%E0%FF_%E3%E0%EB%E5%F0%E5%FF

Móda – elektronická kniha

Po ceste domov si všímam novú módu – čítanie elektronických kníh na tabletoch v metre. Chvalabohu, čítajú aj mladí.

DEŇ SIEDMY – 6. apríl 2014 (nedeľa)

Usadlosť Kuskovo

Ráno vyrážame pozrieť si usadlosť Kuskovo, okolo ktorej je pekný park. Škoda, že ešte nie je nič rozkvitnuté. Cestujeme na stanicu metra „Рязаньский проспект“, odkiaľ sa dá autobusmi č. 133 alebo 208 dostať na zastávku „Музей Кусково“ (je to 6. zastávka). Je tu viac objektov, ktoré sa dajú navštíviť. Prekvapí nás dosť vysoké vstupné. Keď pokladníčke ukážeme študentské preukazy a vysvetlíme, kto sme a aké máme (v porovnaní s ruskými učiteľmi) platy, pýta sa, či budeme chodiť spolu, a dáva nám jednu bezplatnú vstupenku pre 6 osôb.

Pri stanici metra „Рязаньский проспект“ obedujeme v reštaurácii rýchleho občerstvenia Teremok. Okrem iného tu priamo pred zákazníkom pripravujú sladké i slané bliny na rôzne spôsoby.

Odkazy: http://kuskovo.ru
http://ru.wikipedia.org/wiki/%CA%F3%F1%EA%EE%E2%EE

Izmajlovo

Keďže myslíme i na svoje rodiny a známych, popoludní nakupujeme na trhovisku Izmajlovo. Dostávame sa tam zo stanice metra „Партизанская“ (neviem, prečo zmenili jej názov, kedysi sa volala „Измайловский парк“).

Treba ísť smerom ku komplexu hotelov Izmajlovo a prejsť cez oblúk, na ktorom je napísané Вернисаж. Platí sa tu vstupné, ale symbolické – 10 rubľov. Trhovisko je otvorené od 10.00 do 18.00, väčšina predavačov tu chodí iba cez víkendy.

Neďaleko sa nachádza Múzeum histórie vodky a vidno i (podľa mňa trochu gýčový) Izmajlovský kremeľ.

Moskva City

Presúvam sa ešte do Moskovského medzinárodného obchodného centra Moskva-City (Московский международный деловой центр Москва-Сити), ktoré sa nachádza v okolí nových staníc metra „Международная“ a „Деловой центр“. Ide vlastne o skupinu asi 10 mrakodrapov, z ktorých sú niektoré ešte vo výstavbe. Majú zaujímavé tvary (napríklad oblý alebo dva nerovnaké kvádre na sebe), ale do moskovskej architektúry mi veľmi nepasujú. Všetky budovy majú byť dokončené v roku 2017.

Odkaz:
http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%81%D0%BA%D0%B2%D0%B0-%D0%A1%D0%B8%D1%82%D0%B8

Luxusné obchodné centrá

V Moskve sa na každom kroku nachádzajú luxusné obchodno-zábavné centrá. Až sa čudujem, že toľké vedia „prežiť“, ale všade je plno ľudí. Moskovčania chodia veľmi pekne oblečení, na ulici je vždy akoby veľká módna prehliadka. Absolútne neporovnateľné s tým, ako to bolo počas môjho prvého pobytu.

V jednom takom centre pri Kyjevskej stanici strávim večer. Medzi poschodiami premávajú pozlátené výťahy. Ceny sú tu ale väčšinou pre nás astronomické.

DEŇ ÔSMY – 7. apríl 2014 (pondelok)

Nové vo vzdelávacom systéme Ruskej federácie

Dnes sa druhýkrát stretávame s prednášajúcimi, s ktorými sme sa už stretli.

Prvým je Vladimir Ivanovič Borisenko. Rozoberali sme s ním už aktuálne problémy Ruska. Druhé stretnutie s ním je tiež veľmi zaujímavé a pre nás užitočné. Hovoríme o novinkách vo vzdelávacom systéme. Uvádzam niektoré:

Zavádzajú nové štandardy.

Zhrozíme sa z toho, že prechádzajú, podobne ako u nás pred rokmi, na financovanie na žiaka (нормативно-подушевное финансирование), čo sa u nás stalo v mnohých aspektoch „zabijakom“ kvality nášho školstva. Školy začínajú prepúšťať zamestnancov, ktorých som im po mojom poslednom pobyte v roku 2007, keď sme navštívili i školy, závidel (napríklad psychológov, logopédov), aby ušetrili. Školy sa, podobne ako u nás, spájajú, vznikajú центры образования. Pán docent hovorí, že žiak sa stáva tovarom, vzdelávanie službou.

Vzdelávanie je jedenásťročné, začína sa v 6 rokoch.

Od 1. septembra 2013 platí nový zákon o vzdelávaní, ktorý zakotvuje niekoľko stupňov vzdelávania: дошкольное - od 3 rokov, начальное – 1. – 4. ročník, основное – 5. – 9. ročník, среднее – 10. – 11. ročník. Nasledujú 4 úrovne профессионального образования - среднее профессиональное, бакалавриат (obyčajne 4 roky), магистратура (obyčajne 2 roky) и докторантура или аспирантура.

Povinná školská dochádzka je deväťročná.

Školy majú veľkú autonómiu. Vo väčšine sa učí 5 dní v týždni, ale ak sú na niečo špecializované, v niektorých sa učí i v sobotu.

Dĺžka hodín môže byť v jednotlivých ročníkoch rôzna – od 35 do 45 minút.

Školský rok sa skladá zo 4 štvrťrokov (четверти).

Prázdniny sú v начальной школе dva a pol mesiaca, v средней 2 mesiace. Rodičia majú problém s umiestnením detí – letných táborov je oproti minulosti málo a sú platené.

Už dva roky sa v 4. ročníku vyučuje predmet ОРКЭ – основы религиозных культур и светской этики (základy religióznych kultúr a svetskej etiky). Rodičia žiakov vyberajú jeden zo 6 modulov, ktorý sa potom v danom roku žiaci učia. Sú to základy pravoslávia, základy moslimskej kultúry, základy judaizmu, základy budhizmu, dejiny svetových náboženstiev a základy svetskej etiky. Dve tretiny rodičov vybralo piaty alebo šiesty modul, málo vybralo históriu konkrétneho náboženstva. Žiaci z tohto predmetu nie sú hodnotení.

Napriek tomu, že cirkev zohráva aktívnu úlohu v spoločnosti, bohoslužby pravidelne navštevuje iba 4 – 8 % obyvateľov.

Do škôl sa postupne chystajú zaviesť jednotné uniformy, aby si zachovali svetský charakter vzdelávania. Vyvolali to hlavne nedávne spory o nosenie moslimskej šatky, keď ju riaditeľka školy istej školy zakázala. Bol z toho súd, ktorý jej dal za pravdu.

Doposiaľ sa osobitne vyučovali predmet ruský jazyka a predmet literatúra. Chcú ho spojiť do jedného, voči čomu sú veľké protesty.

Chystá sa zavedenie predmetu Россия в мире (Rusko vo svete).

Predmety sa zvyčajne učia na 2 úrovniach – základnej (базовый уровень) a pokročilej (продвинутый уровень).

Колледж je typ našej priemyslovky (kedysi техникум), лицей je špeciálna škola so zameraním na výučbu istých predmetov.

V posledných rokoch nie je súčasťou maturitnej skúšky сочинение (slohová práca), ale od roku 2015 sa znova zavádza.

Jednotná maturita (егэ) bola zavedená v roku 2009. Povinné predmety sú ruský jazyk a matematika, ostané predmety si žiaci vyberajú. Literatúra je osobitne od jazyka. Žiak potrebuje maturitu z 3-4 predmetov podľa požiadaviek zvolenej vysokej školy. Zatiaľ nie je povinná maturita z cudzieho jazyka (povinný je iba jeden od 2. alebo 5. ročníka podľa voľby školy, ale sú školy, kde vyžadujú dva), ale uvažuje sa o jej zavedení na 2 úrovniach.

Niektoré vysoké školy, hlavne Moskovská a Petrohradská štátna univerzita, môžu vo februári oznámiť, že budú vyžadovať aj osobitné prijímacie skúšky.

Tak ako u nás, aj tu vzniklo veľa (asi nie vždy kvalitných) vysokých škôl. Je ich okolo 1 100, spolu s pobočkami (филиалами) okolo 3 000.

Existuje 7 федеральных университетов (federálnych univerzít).

В советское время sa na vysokú školu dostávalo 20 – 30 % populácie, teraz do 90 %.

V priebehu 2-3 rokov by mali vysoké školy úplne prejsť na bolonský systém (čo je tiež riadna hlúposť, umelé zavádzanie amerických výmyslov do kedysi kvalitného európskeho vzdelávania s dlhou tradíciou; Bolonský edukačný systém bol podrobený kritike i na nedávnej trnavskej rusistickej konferencii v plenárnom vystúpení prof. Evy Kollárovej).

Dostaneme sa do školy?

Keďže sa nevieme vzdať túžby predsa len sa dostať do školy a vedenie fakulty nie je ústretové, kolegyne ma s vedúcou skupiny Vierkou vysielajú do školy č. 115, ktorú sme si všimli z autobusu, takže namiesto prednášky nám už známej Natálie Borisovny Bitechtima veľmi nezaujala, ideme tam. Je asi najbližšie k inštitútu, asi 15 minút chôdze.

Vítajú nás pevné kovové dvere, aké sú po teroristickom útoku na školu v Beslane na väčšine škôl. Po zazvonení sa nám otvárajú. Dostávame sa po pracovníka ochranky. Vysvetľujeme, kto sme a že by sme sa radi dostali do ich školy, aby sme videli i realitu, alebo sa aspoň porozprávali s vedením. Telefonuje riaditeľke, vysvetľuje našu prosbu. Oznamuje nám, že riaditeľka nás neprijme, lebo je vraj zaneprázdnená (máme pre ňu darčeky, ale nemôžeme ich odovzdať), ale máme prísť v stredu o dvanástej.

Stretnutie najvzácnejšie

Už od prvého dňa sa snažím stretnúť s dámou, ktorá patrí k už neveľkému počtu učiteľov, ktorí v inštitúte učia od jeho založenia. Za učebnicu „Русский язык для всех“ je лауреатом Государственной премии (nositeľkou Štátnej ceny). Ani na Slovensku nie je neznáma. Je poslednou riaditeľkou pobočky Inštitútu ruského jazyka Alexandra Sergejeviča Puškina v Bratislave pred jej zrušením, s profesorkou Evou Kollárovou je spoluautorku našej učebnice ruského jazyka pre stredné školy Stretnutia s Ruskom – „Встречи с Россией“.

Poznám ju už viac ako štvrťstoročie. Spájala nás aj naša spoločná známa, ktorá viedla pobočku inštitútu pred ňou, Taisia Nikolajevna Protasovová, ktorá veľmi pomohla v tom, že v roku 1990 sme ako prví z Filozofickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika nemuseli ísť do Volgogradu, ale mohli sme prísť do Moskvy. List sme jej odosielali 17. novembra 1989... Bohužiaľ, Taisiu Nikolajevnu pred 15 rokmi krátko potom, ako sa jej narodila vnučka Lenočka (skoro v rovnaký deň ako moja dcéra Lenka), skosila rakovina.

V deň nášho príchodu nechávam na sekretariáte katedry učebnicu „Русский экзамен туризм“, ktorej je spoluautorkou spolu s Olinkou Králikovou zo Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Čadci, ktorá ma o túto službu poprosila. Pracovníčka sekretariátu ma poučí, že Ľudmila Borisovna má pracovňu číslo 432 a vždy, keď v nej, v zámku visia kľúče. Odvtedy som tam niekoľkokrát zašiel, ale kľúče som nevidel. Teraz ich však vidím. Váham ale, či vojsť, lebo počujem, že tam nie je sama a pracuje s niekým. Keďže ale neviem, kedy tu najbližšie príde, zaklopem.

Ľudmila Borisovna ma hneď objíme a predstaví dvom ašpirantom z Číny, s ktorými práve pracuje. Tí na mňa pôsobia veľmi skromne, rovnako ako iní významní ľudia, ktorých som mal možnosť stretnúť počas môjho pobytu v Číne pred tromi rokmi. Chvíľu sa rozprávame, fotia nás.

Ľudmile Borisovne odovzdávam môj darček – reprezentatívnu obrázkovú publikáciu „Самые красивые места Словакии“.

V počítači mi s hrdosťou ukazuje svoje dve pravnučky (12- a 14-ročnú), ktoré žijú v Nice, kde sa jej vnučka Kaťa vydala. Ľudmila Borisovna ich, hlavne po nedávnej smrti manžela, fyzika Jevgenija Vasilieviča Trušina, navštevuje. Ja ukazujem fotografie mojich troch detí.

Dáva mi na kľúč svoju poslednú publikáciu „РКИ в специальных целях“.

Dúfam, že napriek jej vysokému veku ešte budem mať možnosť sa s touto dámou stretnúť.

Moskva na dlani

Popoludní sa ponáhľame na stanicu metra „Театральная“, kde máme dohovorenú обзорную экскурсию s firmou „Останкино“ za 300 rubľov.

Rada pre budúcich stážistov: Ak Moskvu vôbec nepoznáte, snažte sa dostať sa čo najskôr na обзорную экскурсию, aby ste sa vedeli zorientovať. Pozor na ceny, ponuka bola i za dvojnásobok – 600 rubľov.

Okrem pobytu v autobuse sme mali tri zastavenia – na Vorobjovych gorach, pri pamätníku filmových hviezd a na Poklonnoj gore.

Sprievodkyňa je veľmi dobrá, zaujímavým hlasom a primeraným tempom nám poskytuje zaujímavé informácie. Uvádzam niektoré z nich:

Rieka Moskva tečie po meste v dĺžke 90 km.

Dĺžka kremeľských stien je 2 km 235 m.

Výška Chrámu Krista Spasiteľa je 103 m. Pôvodne ho chceli postaviť na Воробьёвых горах.

Воробьёвы горы sú pomenované podľa dediny Воробьёво, ktorá sa tu nachádzala.

Na Moskovskej štátnej univerzite študuje okolo 40 tisíc študentov na 39 fakultách. Hlavná budova slúži od 1. septembra 1953.

Štadión Lužniki bol postavený pri príležitosti Svetového festivalu mládeže v roku 1957.

Múzeum výtvarného umenia bolo po Puškinovi pomenované v roku 1937 pri príležitosti 100. výročia jeho úmrtia. Dovtedy bolo pomenované po Alexandrovi III., ale v 30-tych rokoch prekážalo, že bolo pomenované po cárovi.

Areál Pokonnoj gory má 135 ha. Výška Obelisku slávy je 1 418 m, lebo toľko dní trvala Veľká vlastenecká vojna.

Moskva horela 148 ráz, najhoršie to bolo v roku 1812.

GUM

Po exkurzii navštevujeme obchodné centrum GUM na Červenom námestí. Napriek tomu, že ceny v jednotlivých obchodoch sú vysoké, na najvyššom poschodí v rohu je столовая № 57, kde sa dá celkom lacno najesť. Dávame si tu chutný zákusok.

Ešte jedno milé stretnutie s humornou príhodou

Vďaka našej pani profesorke Kollárovej zažívame s vedúcou našej skupiny Vierkou ešte jedno milé stretnutie spojené i s veselou príhodou malého nedorozumenia.

Pani profesorka ma poprosila odovzdať časopis „Русский язык в центре Европы“ a zborník vydaný Katolíckou univerzitou v Ružomberku filologičke, poetke, novinárke, prekladateľke, členke Zväzu spisovateľov Moskvy, viceprezidentke Spoločnosti priateľov Slovenska, redaktorke slovenskej rubriky časopisu „Меценат и мир“, ktorého šéfredaktorom je Armén Levon Osepjan, Jelene Valerijevne Tambovcevovej - Širokovovej.

Počas obedňajšej prestávky jej telefonujem. A robím dobre. Jelena Valerijevna mi hovorí, že sa musíme stretnúť dnes, lebo zajtra odchádza z Moskvy a vráti sa až po našom odchode.

Dohovárame sa, že sa stretneme na stanici metra „Академическая“, blízko ktorej býva, a to tam, kde je лавочка. Keď s Vierkou odchádzame z centra Moskvy a ideme do metra, telefonujeme Jelene Valerijevne, že o polhodinku by sme mali byť tam. Ešte v metre rozmýšľam, že na stanici metra som obchod ešte nevidel, ale táto je zrejme výnimočná, nejaká лавочка, teda malý obchodík, tam bude. Vystupujeme na dohodnutej stanici metra. Je večerná špička, v metre je plno ľudí, ťažko sa pomedzi nich prediera. Hľadáme obchodík – лавочку – ale žiaden nenachádzame. Zrazu zazriem ženu, ktorá má v ruke časopis „Словакия“. Zvítavame sa s Jelenou Valerijevnou a tá nás hneď vedie k drevenej lavičke a sadá si medzi nás. Vtedy mi zapína, že tá лавочка nemal byť obchodík, ale lavička.

Stretnutie s touto výnimočnou ženou je sviatkom. V príjemnom rozhovore prerušovanom častou jazdou vlakov metra (keďže je špička, chodia takmer každú minútu a robia hluk) sa dozvedáme zaujímavosti z jej života a práce.

Jelena Valerijevna sa narodila v dedinke Sokol, ktorá je už dnes súčasťou Moskvy, kde bol jej starý otec lekárom. Vyštudovala na Fakulte žurnalistiky Moskovskej štátnej univerzity. Potom bola ašpirantkou na katedre štylistiky ruského jazyka na tej istej fakulte. Štylistiku súčasnej ruštiny i do roku 2000 prednášala. Keďže vtedy bolo bežné, že ľudia v štátnych inštitúciách nedostávali výplaty, začala pôsobiť ako novinárka, aj на Центральном телевидении.

V rokoch 1982 – 1985 pôsobila ako lektorka ruského jazyka na Slovensku, a to na vtedajšej Pedagogickej fakulte v Trnave. V tejto súvislosti si spomíname na dušu tejto fakulty – bohužiaľ už zosnulú Noriku Bujnovú.

Spomíname i ďalších spoločných známych – Ninu Ščipanskú či Valerija Kupku, s ktorým sa Jelena Valerijevna stretla i v Jerevane, keďže okrem prekladov zo slovenčiny

(daruje mi Štúra, prekladá napríklad i Rúfusa, Podrackú) sa venuje i prekladom z arménčiny a srbčiny.

Prekladala i výpravnú knihu Súradnice príbuznosti („Координаты родства“) rusko-slovenskej dvojice autoriek Taťjany Kuzovlevovej a Etely Farkašovej, ktorej vydanie v roku 2010 iniciovala Asociácia rusistov Slovenska. Štedro a nezištne ju vydali otec a syn Somovovci v svojom vydaveteľstve Global plus.

Prosí nás o príspevok do časopisu „Словакия“.

Ako na každom kroku, i tu je prítomný Krym. Práve tam v súvislosti s jeho pripojením k Ruskej federácii zajtra Jelena Valerijevna odlieta. Pridáva ešte jednu zaujímavosť – jej mama bola главным врачом (hlavným lekárom) v medzinárodnom detskom tábore Artek.

DEŇ DEVIATY – 8. apríl 2014 (utorok)

Prijímanie ruskej literatúry na Západe

Naša ranná prednáška je maximálne nezaujímavá. Hoci si neskôr na nástenke prečítam, že profesorka Galina Viktorovna Jakuševová je členkou napríklad Goetheho spoločnosti, informácie nám číta zo starých zožltnutých roztrhaných papierov.

Veru sa zdá, že dosť ľudí v inštitúte je „zakonzervovaných“, mnohí si chodia už iba privyrábať k dôchodku. Málo sa tu za 25 rokov zmenilo a inštitút nie vždy pripomína modernú inštitúciu 21. storočia.

Naša Lilija Leonidovna alebo Aj gramatika môže byť zaujímavá

Náš ranný dojem zachráni rodená rétorka, s ktorou sme sa pred rokmi, keď viedla pobočku Inštitútu ruského jazyka A. S. Puškina v Budapešti, pravidelne stretávali i na Slovensku, skúsená metodička, autorka a spoluautorka učebníc hlavne pre učiacich sa v USA, ale napríklad aj učebnice „Русский класс“ – Lilija Leonidovna Vochminová, ktorá tiež patrí k učiteľom, ktorí v inštitúte vyučujú od jeho založenia v roku 1973.

Napriek svojmu veku (nechýba jej veľa k osemdesiatke) vie od začiatku zaujať svojou dynamikou a rečníckymi schopnosťami, a to i pri nie veľmi zaujímavej gramatike, o ktorej tvrdí, že je to logika, systém, filozofia jazyka a duch národa. Hovoríme hlavne o pre nás zložitej téme – глаголах движения (slovesách vyjadrujúcich pohyb).

Pani docentka sa snaží byť praktická, vyhýba sa zbytočným teóriám. Komunikatívnu kompetenciu napríklad charakterizuje veľmi jednoducho slovami Vjatutneva – je to schopnosť povedať ČO potrebujeme, KOMU potrebujeme a AKO potrebujeme. Hovorí, že kedysi bola gramatika cárovnou, pri komunikatívnom prístupe je slúžkou – prešla teda cestu „от царевны к умной служанке“.

Usadlosť Carycino

Po vyučovaní cestujeme jeden a pol hodiny na stanicu metra „Царицыно“, odkiaľ sa dá pešo (rovnako ako zo stanice metra „Орехово“) dostať do vyše sedemstohektárového v roku 2007 po rekonštrukcii otvoreného komplexu Caricyno, kde nás tiež po predložení študentského preukazu pustili bezplatne, hoci vstupné je dosť vysoké.

Odkazy: http://www.tsaritsyno-museum.ru/ru

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D6%E0%F0%E8%F6%FB%ED%EE_%28%E4%E2%EE%F0%F6%EE%E2%EE-%EF%E0%F0%EA%EE%E2%FB%E9_%E0%ED%F1%E0%EC%E1%EB%FC%29

Zaujímavé súpravy metra

Moskovské metro so svojimi 194 stanicami (pravidelne sa, hlavne v okrajových častiach mesta, otvárajú nové) a dĺžkou trás 325 km je osobitný svet, bez ktorého by preprava po tomto obrovskom meste bola nemysliteľná.

Prvá z dvanástich trás bola uvedená do prevádzky v roku 1935.

V pracovné dni sa v ňom premelie 9 miliónov ľudí, teda skoro dve Slovenská. Patrí mu v tom prvenstvo na svete. Pracuje v ňom 40 tisíc ľudí, teda jedno naše väčšie mesto.

Medzi jeho 500 súprav, ktoré sú zostavované z viac ako 5 000 vozňov, patrí i niekoľko netradičných. Volajú sa именные поезда. Sú to – „Курская дуга“, „Красная стрела“ a „Ретропоезд“ pripomínajúci prvé vozne moskovského metra premávajúce na Сокольнической линии, „Народный ополченец“ premávajúci na Замоскворецкой линии, „Акварель“ s reprodukciami známych obrazov a „Поэзия в метро“ premávajúce na Арбатско-Покровской линии, najnovší „Сочи-2014“ premávajúci na Тимирязевско-Серпуховской линии. Po spiatočnej ceste vidím na Каховской линии súpravu metra „Читающая Москва“ s úryvkami z rôznych diel ruských i svetových autorov v jednotlivých vozňoch.

Rada pre budúcich stážistov: V južnom vestibule stanice „Спортивная“ sa na 2. a 3. poschodí nachádza Múzeum moskovského metra.

Odkaz: http://mosmetro.ru/about/history/museum

DEŇ DESIATY – 9. apríl 2014 (streda)

Prochorov nebude

Tešili sme sa na stretnutie s veľkým priateľom Slovenska – profesorom Jurijom Jevgenijevičom Prochorovom, ktorý bol od roku 2001 donedávna rektorom inštitútu, v súčasnosti je jeho старший научный сотрудник, v rokoch 1980 – 1984 viedol jeho pobočku v Bratislave. Jurij Jevgenijevič sa teší veľkej autorite – je nositeľom Ceny prezidenta Ruskej federácie v oblasti vzdelávania, viceprezidentom Medzinárodnej asociácie učiteľov ruského jazyka a literatúry (MAPRJAL), viceprezidentom Ruskej spoločnosti učiteľov ruského jazyka a literatúry (ROPRJAL), šéfredaktorom časopisu „Русский язык за рубежом“. Odkladáme si pre neho tie najkrajšie darčeky.

Bohužiaľ, stretnutie s ním nám nebolo súdené. Pán profesor ochorel, takže prednáška s ním sa neuskutoční.

Namiesto neho, keďže chceme navštíviť školu, si presúvame stretnutie s Людимлой Владимировной Фролкиной na tému Ťažké témy ruskej gramatiky. Znova hovoríme o глаголах движения (slovesách vyjadrujúcich pohyb), aj keď oveľa menej zaujímavo ako i Lilijou Leonidovnou.

V rozvrhu hodín máme často napísané мастер-класс (tvorivá dielňa), no v skutočnosti sme pravú tvorivú dielňu nemali ani jednu. Keďže som aj angličtinár, môžem porovnať našu stáž so stážou v anglicky hovoriacej krajine, kde sú naozaj tvorivé dielne, čiže na sebe si

skúšame praktické aktivity, ktoré potom môžeme realizovať v triede. Tu ale všetko skĺzava k prednáškam, takže tvorivá dielňa je iba v názve. Aj keď z rôznych dôvodov oveľa radšej chodím na študijné pobyty do Ruska, musím uznať, že v tomto sú anglisti lepší.

Nielen Prochorov nebude

Po prvej „пape“ nás dievčina z dekanátu (je to podmienka fakulty, aj keď nechápeme prečo) odvádza do moskovskej školy č. 115, ktorá je neďaleko inštitútu.

Narážame na toho istého охранника, s ktorým sme sa už s Vierkou stretli. Oznamuje nám, že riaditeľka i zástupkyňa sú vraj na stretnutí o reorganizácii škôl a on nás do školy bez riaditeľkinho súhlasu pustiť nemôže.

Dievčina z inštitútu sa ho snaží presvedčiť, že niekto ich musí zastupovať a že sama riaditeľka tento termín určila. Argumentuje i tým, že ako cudzinci si počas našej stáže vytvárame aj obraz o krajine, no on odmieta komukoľvek zatelefonovať. Chápeme, že sme tu nevítaní a odchádzame. Dievčina sa nám úporne ospravedlňuje, aj keď za to vôbec nemôže.

Pobočka Treťjakovky

Využívame to, že sme z prednášok odišli skôr, a odchádzame do mesta.

Najskôr si ideme pozrieť expozíciu moderného umenia 20. storočia do pobočky Treťjakovskej galérie – Центральному дому художника на Крымском валу. Zo stanice metra „Парк культуры“ môžeme ísť 1 zastávku trolejbusmi 10 alebo Б, ale volíme si pešiu chôdzu cez Krymský most a vidíme dosť zblízka i sporný pamätník Petra Veľkého, ktorého autorom je bývalý „dvorný“ architekt zosadeného primátora Moskvy Jurija Michjloviča Lužkova (bol primátorom v rokoch 1992 – 2010, Moskvu veľmi pozdvihol, no vraj aj bankové účty svojej rodiny; prezident Medvedev ho na jeseň 2010 odvolal „v súvislosti so stratou dôvery“; žije v Londýne) – Gruzínec Zurab Konstantinovič Cereteli. Sú názory, že pamätník treba presunúť na iné miesto, že Petrohrad zbavil Moskvu štatútu hlavného mesta, za čo môže Peter Veľký, takže pamätník v Moskve si nezaslúži, dokonca i také, že ide o prerobený pamätník Kolumbovi, ktorý autor ponúkal v roku 1992 k výročiu objavenia Ameriky Američanom, ale ho nekúpili.

V Центральном доме художника často spomíname učebnicu „Встречи с Россией“ (Stretnutia s Ruskom), lebo tu nachádzame originály mnohých maliarov, ktorí sa v nej spomínajú – Alexandry Exter, Natálie Gončarovovej, Vasilija Kandinského, Pjotra Končalovského, Alexandra Kuprina, Iľju Maškova, Alexandra Rodčenka, Marca Chagalla a mnohých iných. (Koho moderné umenie zaujíma, treba si na galériu rezervovať čas, je dosť rozsiahla.)

Odkaz: http://www.cha.ru

Novodevičí kláštor

Prezeráme si Novodevičí kláštor a cintorín, ku ktorému sme sa dostali pešo zo stanice metra „Спортивная“. Zisťujeme, že sme ho mali vymeniť s galériou, lebo na cintorín máme málo času – o 17. 00 ho zatvárajú.

Je to cintorín, kde sú pochované známe osobnosti – literáti – Bednyj, Bulgakov, Čechov, Fadejev, Fedin, Gogoľ, Majakovskij, Maršak, A. Tolstoj, hudobní skladatelia – Rubinštejn, Skrjabin, sochár Jevgenij Vučetič (pamätník Matka-vlasť vo Vogograde), speváci

– Šaľapin, Zykina, vedci – Iľjušin, Vernadskij, politici a ich manželky – Chruščov, Furcevová, Gromyko, Jeľcin, Gorbačovová a mnohí iní.

Odkazy: http://novodev.msk.ru
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%B2%D0%B8%D1%87%D0%B8%D0%B9_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8B%D1%80%D1%8C

Slovenský dom

Pri východe z kláštora nás už čaká Vierkina (a už aj naša) známa Lena, ktorú som už spomínal (vyše 30 rokov si dopisovali a teraz sa prvýkrát stretli). Rozhodli sme sa ísť na večeru do Slovenského domu a pozvať aj ju.

Jeho adresa je 2-я Брестская č. 27. Dostávame sa tam zo stanice metra „Белорусская“. Pýtame sa na cestu. Treba ísť smerom k Bieloruskej stanici a zájsť do Druhej brestskej ulice.

Bez akejkoľvek vstupnej kontroly sa dostávame do reštaurácie, ktorá sa nachádza oproti nášmu veľvyslanectvu a je takmer prázdna. Platiť sa dá v rubľoch i eurách, ceny sú primerané. Personál je ruský. Je tu veľmi príjemne.

Odkaz: http://www.spr.ru/presnenskiy/slovatskiy-kulturniy-tsentr.html

Zaujímavé informácie „z prvej ruky“

Rozhovor s Lenou je veľmi príjemný. Dozvedáme sa mnoho zaujímavého.

Lena sa narodila vo Sverdlovsku (terajšom Jekaterinburgu), kde dodnes žijú jej rodičia. Manžel, vyslúžilý vojak, s ktorým sa zoznámila počas dovolenky na Jalte, pochádza zo Sevastopoľa, kde ešte býva jeho mama.

Dozvedáme sa, že Krym je čarovné miesto na Zemi a drvivá väčšina jeho obyvateľov sú Rusi, že ako súčasť Ukrajiny veľmi stagnoval. (Spomínam si, ako som nedávno videl v správach trolejbus chodiaci po pobreží. Bol presne taký ako v Moskve pri mojej prvej návšteve pre 25 rokmi...) Spomína, ako sa syn musel povinne učiť okrem nemčiny aj ukrajinčinu, čo bol pre neho tiež cudzí jazyk, keďže doma ani na ulici ju nepočul. (Tu znova spomienka na jeden televízny šot, ako sa deti na Kryme tešia, že dostanú ruské učebnice, lebo ukrajinským vôbec nerozumeli, keďže sa doma i na ulici rozprávali iba po rusky. Ukrajinskú učebnicu mali ešte aj na angličtinu...)

Prešli spolu niekoľko miest v Rusku. Šesť rokov bývali spolu s ich vtedy malým synom v Petropavlovske-Kamčatskom, kde manžel slúžil. Lena nám hovorí zaujímavé informácie zo svojich skúseností, ktoré by sme ťažko niekde našli. Stavajú tam iba nízke domy kvôli častým zemetraseniam, ktoré trvajú pár sekúnd. Keď sú silnejšie, treba sa skryť do kúpeľne alebo do záchodu, tieto miestnosti sú budované z najsilnejších materiálov. Stálych obyvateľov tu žije veľmi málo. Väčšina rodín tu pobudne pár rokov kvôli oveľa vyšším zárobkom ako v iných častiach Ruska a potom sa odsťahuje do pohostinnejšieho regiónu. Vojakom, ktorí tu slúžia, sa počíta jeden rok služby za dva. Dá sa tu dostať iba po vode alebo lietadlom, cesty sú tu len miestne, železnica vôbec. Vojaci a ich rodiny majú letenky k svojim blízkym zadarmo.

DEŇ JEDENÁSTY – 10. apríl 2014 (štvrtok)

Náhoda a najužitočnejšie strávený čas

Namiesto kolegyne, ktorá sa iba ráno vrátila zo služobnej cesty, k nám prichádza Natália Vasilievna Tatarinovová z katedry metodiky, pedagogiky a psychológie.

Je len náhoda, že sa s ňou stretávame, no čas strávený s ňou je pre nás veľmi užitočný. Práve to, čo nám ponúka, najviac potrebujeme do praxe. Prezentuje nám, ako môžeme využívať prezentácie vo vyučovaní ruského jazyka ako cudzieho a navyše pozbiera od nás kľúče a veľmi ochotne nám poskytne ďalšie materiály v elektronickej podobe, ktoré môžeme využiť priamo na vyučovacích hodinách. Škoda, že sme takýchto stretnutí nemali viac.

Literárna situácia v súčasnom Rusku

Profesorka Taťjana Konstantinovna Savčenko nás oboznamuje so zaujímavými dielami súčasnej ruskej literatúry, ktoré zobrazujú napríklad súčasnú mládež, ale aj také citlivé témy ako vojna v Čečensku.

Treba kúpiť aj darčeky

Keďže sme si po ceste do Treťjakovskej galérie všimli кондитерскую s dezertmi s obrázkami Moskvy, ideme ich kúpiť.

Rada pre budúcich stážistov: Vkusné dezerty rôznych veľkostí s obrázkami pamätihodností Moskvy kúpite za rozumnú cenu v кондитерской pri stanici metra „Новокузнецкая“.

Vydavateľstvo „Русский язык“

Lilija Leonidovna Vochmina nám poradila, ako sa dostaneme do vydavateľstva Russkij jazyk, kde dostaneme lacnejšie učebné materiály. Hľadáme ho veľmi ťažko, ale predsa sa nám to podarí a kupujeme si zaujímavé knihy či DVD. Bez zaujímavej náhody by sme toto vydavateľstvo, ktoré sídli v podzemí, asi nenašli.

Ideme na stanicu metra „Маяковская“. Motáme sa po ulici akademika Čajanova, kde sa má v dome č. 24 vydavateľstvo nachádzať. Keďže ho nevieme nájsť, vchádzam do najbližších dverí, aby som sa opýtal na cestu. Pani nevie, ale pýta sa upratovačky, ktorá sa prezlieka za závesom. Práve sa jej skončila zmena. Spoza závesu vychádza žena s ázijskými črtami v tvári. Vychádza najavo, že tam kedysi upratovala. Po rozhovore s ňou zisťujeme, že pochádza z Tadžikistanu, prišla sem ako трудовая мигрантка, žije tu už 13 rokov. Nehovorí dobre po rusky, zveruje sa nám, aká je pre ňu ruština ťažká, ale je veľmi sympatická a snaží sa nám cestu vysvetliť. Ideme za ňou a privádza nás k bielym dverám, na ktoré treba zazvoniť a do zvončeka povedať, že ideme в издательство.

Rada pre budúcich stážistov: Učebné materiály si môžete kúpiť i v inštitúte, a to v dvoch predajniach – na prízemí a na najvyššom poschodí. Treba si ale najskôr pozrieť tie isté tituly napríklad v Доме книги na Novom Arbate, kde môžu byť lacnejšie a po predložení študentského preukazu dostanete zľavu. Ešte lacnejšie vás môžu vyjsť v tomto vydavateľstve.

Ešte Cvetnoj buľvar

Túžbou niektorých našich kolegýň je dostať sa do cirkusu, keďže v ňom ešte neboli. Ideme s nimi na Cvetnoj buľvar, kde sa nachádza jeden z dvoch moskovských veľkých cirkusov.

Fotografujeme sa pri soche auta a jeho zakladateľa Jurija Vladimiroviča Nikulina.

Cvetnoj buľvar je rozbitý, rekonštruuje sa. (V deň, keď píšem tieto riadky, je slávnostne otvorený po rekonštrukcii, čím sa dokončila rekonštrukcia všetkých bulvárov Бульварного кольца, ktoré veľmi opeknelo. V Moskve sa stále otvárajú zrekonštruované pešie zóny. Návrhy na ich rekonštrukciu môžu dávať aj obyvatelia Moskvy. Mesto sa stáva zo dňa na deň krajším.)

Rada pre budúcich stážistov: V Moskve sú 2 veľké cirkusy – Большой Московский государственный цирк на Проспекте Вернадского (pri stanici metra „Университет“) a Старый Московский цирк на Цветном бульваре (pri stanici metra „Цветной бульварь**“**). Vidieť ich predstavenie, teraz i s využitím modernej techniky, sa oplatí.

Odkazy: http://www.bigcirc.ru, http://www.circusnikulin.ru
https://ru.wikipedia.org/wiki/%C1%EE%EB%FC%F8%EE%E9_%CC%EE%F1%EA%EE%E2%F1%EA%E8%E9_%C3%EE%F1%F3%E4%E0%F0%F1%F2%E2%E5%ED%ED%FB%E9_%F6%E8%F0%EA
https://ru.wikipedia.org/wiki/%CC%EE%F1%EA%EE%E2%F1%EA%E8%E9_%F6%E8%F0%EA_%CD%E8%EA%F3%EB%E8%ED%E0_%ED%E0_%D6%E2%E5%F2%ED%EE%EC_%E1%F3%EB%FC%E2%E0%F0%E5

DEŇ DVANÁSTY – 11. apríl 2014 (piatok)

Posledná prednáška s prodekankou

Začína sa náš posledný „klasický“ deň, teda dopoludnia prednášky, popoludní pamätihodnosti.

Posledná prednáška s prodekankou fakulty Ninou Dmitrijevnou Kirsanovovou je venovaná lexikologickému aspektu vo vyučovaní ruského jazyka ako cudzieho.

Aj keď analýza problémových lexikálnych jednotiek v ruskom jazyku je pre nás užitočná, máme dojem, že najradšej by bola, keby to s nami robiť nemusela. Odbočuje od témy k rôznym informáciám o inštitúte, ktoré si môžeme prečítať na nástenkách, prednášku z vlastnej iniciatívy končí skôr a narýchlo, bez náznaku toho, že by to mohol byť i slávnostný okamih, nám rozdá certifikáty o absolvovaní stáže.

Ochotné dežurnyje

Keďže sa blíži náš odchod, prosíme дежурные na poschodí, či nám dovolia odvážiť si batožinu. Sú ochotné, dokonca nám požičiavajú váhu na víkend.

Rada pre budúcich stážistov: Odvážte si batožinu a zbaľte si veci tak, aby ste nemuseli platiť za nadváhu. Nie je to lacné.

Múzeum Čajkovského

S vedúcou našej skupiny Vierkou ideme odprevadiť kolegyne do cirkusu. Po ceste sa zastavujeme v múzeu Čajkovského na Кудринской площади pri stanici metra „Баррикадная“, ktoré je nové, otvorili ho v roku 2007.

Odkaz: http://muzey-chaykovsky-i-moskva.muzkarta.info

Stretnutie so Šaľapinom

Kolegyne vyprevádzame do cirkusu a s Vierkou sa vydávame do blízkeho domu Fiodora Ivanoviča Šaľapina na Новинском бульваре vedľa veľvyslanectva USA.

Dve kustódky-dôchodkyne sa nás pýtajú, či nie sme z Ukrajiny. Hovoria, akí boli dobrí susedia a ako teraz s nimi prežívajú to, čo sa tam deje. Keď sa dozvedajú, že sme zo Slovenska, ospravedlňujú sa za rok 1968, že to, čo sa stalo, „было не от народа“.

Odkaz: http://www.shalyapin-museum.org

Čitajgorod

Pri stanici metra „Братиславская“ sa nachádza veľká predajňa kníh „Читайгород“.

DEŇ TRINÁSTY – 12. apríl 2014 (sobota)

Deň pre seba

I keď niektoré kolegyne zastávajú názor, že sme už mohli odísť domov, ostatní si zasa vážime to, že máme ešte dva dni bez prednášok, teda úplne pre seba, o ich náplni rozhodujeme sami. Veď v Moskve je stále čo pozerať, len treba vedieť čo a kde.

Deň kozmonautiky

Keďže 12. apríl je Deň kozmonautiky, návštevu severnej časti Moskvy, ktorá je s dobývaním kozmu najviac spätá, si plánujeme práve na tento deň. Ráno o deviatej vyrážame na stanicu metra „ВДНХ“.

Rada pre budúcich stážistov: Ak je súčasťou vášho termínu stáže Deň kozmonautiky, naplánujte si na tento deň návštevu severnej časti Moskvy. Môžete sa stretnúť s kozmonautmi a inými zaujímavými ľuďmi.

Múzeum kozmonautiky

O desiatej otvárajú Мемориальный музей космонавтики. Aj keď nie som príliš technický typ, múzeum, ktoré sa nachádza vnútri známeho obelisku – pamätníka kozmonautov – je veľmi zaujímavé a treba si naňho rezervovať dostatok času.

Nachádzame tu napríklad oznámenia novín o prvom lete človeka do kozmu, Gagarinove školské zošity, blahoprajný telegram učiteľov jeho školy k dosiahnutému úspechu, fotografie prvej cestujúcej v kozme Lajky, makety prvého sputnika či kozmickej lode Vostok, fotografie kozmonautov (je ich 118), interaktívnu galériu kozmonautov sveta, maketu jednej miestnosti (je ich 18) medzinárodnej kozmickej stanice (môžeme do nej vojsť) s fotografiami bežných činností (sprchovanie, holenie), ktoré v beztiažovom stave vykonávajú (skafander váži 112 kg), ale napríklad i známy lunochod.

Okrem množstva zaujímavých materiálov sa tu v pravidelných intervaloch premietajú i zaujímavé krátke filmy zobrazujúce hlavné míľniky v dobývaní kozmu.

Aj keď sa dozvedáme, že sa očakáva príchod prvej kozmonautky sveta Valentiny Tereškovovej, musíme sa, bohužiaľ, s múzeom rozlúčiť, lebo naši známi - Lena a jej manžel - nás už čakajú, pripravili pre nás program.

Odkaz: www.cosmosmuseum.ru

Bývalé a budúce VDNCH

S našimi priateľmi sa najskôr prechádzame po areáli Ruského výstavného centra (Всероссийский выставочный центр), bývalej Výstavy úspechov národného hospodárstva ZSSR (Выставка достижений народного хозяйства - ВДНХ СССР).

Tento areál oslavuje v tomto roku 75. výročie svojho otvorenia. Pri tejto príležitosti prechádza generálnou rekonštrukciou. Aj počas našej návštevy sa usilovne pracuje – asfaltujú sa cesty i chodníky, odstraňujú stánky, keďže v blízkej budúcnosti sa má vrátiť k svojmu pôvodnému účelu – teda demonštrovať úspechy národného hospodárstva, aj keď už, samozrejme, nie ZSSR, ale Ruskej federácie. Areálu sa má vrátiť pôvodný názov.

Práve včera primátor Moskvy Sergej Sobjanin slávnostne otvoril sezónu fontán, takže známe fontány Družba národov a Kamenný kvietok už fungujú.

Natrafíme tu aj na veľkú (na môj vkus trochu gýčovú) pozlátenú svadobnú limuzínu, fotíme sa so svadobčanmi. Obrúčky a iné ozdoby nie sú vpredu ako u nás, ale na streche. Pri sedadlách sú dokonca držiaky na poháre šampanského.

Odkazy: http://www.vvcentre.ru
https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%8B%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE_%D1%85%D0%BE%D0%B7%D1%8F%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0

Obed a „otázka na telo“

Po prehliadke areálu výstavného centra sedíme s našimi známymi na obede, keďže čakáme do 17.00, keď nám objednali exkurziu na vyhliadkovú plošinu televíznej veže Ostankino. Hostia nás i krymským koňakom.

Hovoríme o všeličom. Samozrejme, aj o Ukrajine. Lenin manžel Jura nám kladie otázku, na ktorú ja osobne dodnes nenachádzam odpoveď. Prečo sa Európska únia nedrží svojej vlastnej politiky, ale je, ako on hovorí, Евроамерика (Euroamerika)? V období, keď píšem tieto riadky, sa voči jedinej krajine, ktorá sa Ukrajine naozaj snaží pomôcť a ňou prijatý počet utečencov sa blíži k miliónu, prijímajú namiesto pomoci nezmyselné sankcie, ktoré Európa vôbec nepotrebuje, len jej uškodia, potrebujú to iba USA. No americký dlh 17 biliónov dolárov je už asi priveľký na to, aby pokračovalo pokojné obdobie. Už dávno nebola studená vojna. Veď treba odbytiská na prebytkový tovar a hlavne zbrane. Bolo treba Irak, Afganistan, Líbyu, Sýriu... No hlavne treba Ukrajinu... Veď sa treba dostať čo najbližšie k nepriateľovi číslo 1...

Nový dopravný prostriedok

Novým dopravným prostriedkom – monoreľsom – sa presúvame k blízkej televíznej veži Ostankino. (Monoreľs je stavaný na vysokých stĺpoch. Jeho výstavba je lacnejšia ako výstavba metra, keďže sa netreba dostávať pod zem, a zároveň sa tieto vlaky podobné súpravám v metre nedostávajú do dopravných zápch, keďže premávajú nad úrovňou miestnych komunikácií. Zatiaľ je vybudovaná iba krátka trasa na severe Moskvy.)

Vyhliadková plošina Ostankino

Na 17.00 nám naši priatelia objednali exkurziu na vyhliadkovú plošinu – смотровую площадку – televíznej veže Ostankino. Po prísnych bezpečnostných kontrolách (lístky máme na meno a treba predložiť aj pas, prechádzame po jednom cez detektor kovov) sa rýchlym výťahom dostávame na sklenú (vidno i to, čo je pod vami) plochu. Sprievodkyňa povie niekoľko zaujímavých údajov – sklená podlaha vydrží zaťaženie 3 tony, najväčší odklon televíznej veže je 12 metrov. Vidíme tu i kúsok Slovenska – medzi fotografiami vysokých veží sveta je i fotografia veže nad Mostom SNP v Bratislave.

DEŇ ŠTRNÁSTY – 13. apríl 2014 (nedeľa)

Náš posledný deň v Moskve

Keďže zajtra ráno odlietame, je to náš posledný deň v Moskve. Pre mňa je to prvý deň, keď chodím sám, a teda aj sám rozhodujem o tom, čo chcem ešte narýchlo stihnúť.

Z internátu vyrážam po deviatej. Mám pred sebou jeden deň. Je to v moskovských podmienkach málo či veľa?

Vorobjovy gory

Aj keď túto časť Moskvy dosť dobre poznám a uvažujem o tom, či jej ešte venovať už drahocenný čas, predsa len vystupujem na stanici metra „Университет“ a rýchlo sa snažím prejsť jej okolie. Je tu budova cirkusu i zaujímavá budova Государственного академического детского музыкального театра имени Наталии Сац, ktorá bola odovzdaná do užívania v Medzinárodnom roku dieťaťa 1979 a ktorej interiér každému odporúčam vidieť. Oproti mojej poslednej návšteve nachádzam pred ňou pamätník zakladateľky divadla a prvej opernej režisérke na svete Natálie Iľjiničny Sac, ktorý bol odhalený v roku 2013 na počesť 110. výročia jej narodenia. (Tentoraz sa dnu nedostanem, ale budova na mňa zapôsobila pri mojej prvej návšteve pred takmer štvrťstoročím, keď ešte žila i Natália Iľjinična Sac a mali sme možnosť ju vidieť, keďže napriek svojmu veku – zomrela deväťdesiatročná - vychádzala na konci predstavenia s hercami a vždy zožala veľký potlesk. Vo foyer sú akoby malé terasy, z ktorých sa herci v kostýmoch ešte pred predstavením prihovárajú detským divákom, špeciálna miestnosť vyzdobená v štýle Palechu pre deti, ktoré už sledovanie predstavenia unavilo, kde sa im venujú špeciálne zamestnankyne, klietky s vtáčikmi, akváriá, špeciálny bufet s vyrezávanými stolíkmi na námety z ľudových rozprávok, do ktorého sa za sovietskych čias dovážali špeciálne čokoládky s obalmi na námety rozprávok; je to jedna z najkrajších budov, aké som videl.)

Odchádzam k hlavnej budove Moskovskej štátnej Lomonosovovej univerzity. Vidím ju už niekoľkýkrát a zdá sa mi stále väčšia.

V parku pred ňou nachádzam pamätník amerického básnika Walta Whitmana, pred ktorým sú v angličtine i ruštine tieto slová (iste netušil, aké sú i dnes aktuálne): „You, Russians, and we, Americans... so far apart from each other, so seemingly different, and yet... in ways that are most important, our countries are so alike...“ „Вы, россияне, и мы, американцы... так далеко друг от друга, кажется настолько разными, но всё-таки... чем-то самым главным наши родины так похожи...“

Krasnaja duga

Vchádzam do metra a podarí sa mi cestovať súpravou metra Kurskaja duga. Táto súprava nesie takýto názov na počesť pracovníkov metra, ktorí na бронепоезде „Метрополитен“, na zostavenie ktorého vyzbierali finančné prostriedky medzi pracovníkmi metra na začiatku Veľkej vlasteneckej vojny, bojovali v bitke pri Kursku. Cestujem na stanicu metra „Тушинская“.

Archangeľskoje

Z tejto stanice sa dá dostať autobusom č. 541 alebo 549 do usadlosti Archangeľskoje, ktorá je dosť rozsiahla. Cesta trvá okolo tri štvrte hodiny.

Kupujem si tu veľmi chutné zemiakové pirôžky, ktoré tu bábuška predáva za 35 rubľov. Ešte teraz cítim cibuľku a petržlen v nich. Je to pre mňa nostalgická spomienka na staré časy, keď bábušky s takýmito pirôžkami za pár kopejok bolo možné stretnúť na každom kroku. Neboli McDonald´s, Pizza Hut, Burger King, KFC, ako je to dnes. Moskva bola oveľa chudobnejšia, no i „ľudskejšia“. Táto bohatšia mi je kvôli mnohému, čo pre ruskú mentalitu nie je typické, oveľa viac cudzia.

Odkazy: http://arh2.arhangelskoe.su
https://ru.wikipedia.org/wiki/%C0%F0%F5%E0%ED%E3%E5%EB%FC%F1%EA%EE%E5_(%F3%F1%E0%E4%FC%E1%E0)

Durovovo divadlo zvierat

Popoludní mierim na stanicu metra „Цветной бульварь“, odkiaľ sa dá pešo dostať k Durovovmu divadlu zvierat. Ide o unikátnu svetovú inštitúciu.

Mojím snom bolo uvidieť hocijaké predstavenie v tomto divadle, kde namiesto hercov hrajú zvieratá, čo ma fascinuje, lebo človek sa úlohu dokáže naučiť, ale zviera... Tento sen sa mi nesplní, predstavenia sú už na niekoľko týždňov vopred vypredané. Organizujú sa však exkurzie po divadle, takže chcem skúsiť dostať sa aspoň na ňu.

Panej pri pokladni sa zdá zvláštne, že kupujem iba jeden lístok a som bez detí. Vysvetľujem, že som učiteľ ruštiny zo Slovenska a som tu preto, že ma divadlo zaujíma a chcem zážitok porozprávať i žiakom.

Keďže na exkurziu musím chvíľu počkať, obzerám si zatiaľ vestibul. Dá sa so mnou do reči nejaký pán, zrejme ochrankár. Pýta sa ma, či som študoval v Rusku, lebo podľa reči by vraj vôbec nepovedal, že som cudzinec. Pán mi hovorí, že je zaujímavé, že Natália Jurijevna Durovová by sa práve dnes dožila 80 rokov. (Zomrela v roku 2007.)

Natália Jurijevna Durovová bola pravnučka zakladateľa divadla. So zvieratami vystupovala od svojich 4 rokov. Ako deväťročná hrala vojakom počas Veľkej vlasteneckej vojny. Bola i spisovateľkou, vyštudovala i Gorkého literárny inštitút. Divadlo, ktoré sa dnes volá „Страна чудес дедушки Дурова“, viedla 29 rokov. (Jej syn, pre zaujímavosť, prekladal z 12 jazykov. Bohužiaľ, ako 43-ročný zomrel vo vlaku na srdcovú nedostatočnosť. Okolnosti smrti nie sú objasnené.)

Dnes vedie divadlo pravnuk zakladateľa divadla Jurij Jurijevič Durov.

V divadle pracuje i Natália Jurijevna Durovová mladšia, narodená v roku 1988, teda reprezentantka ďalšej generácie tejto rodiny.

Viac ako polhodinová exkurzia sa začína a je veľmi zaujímavá.

Sprievodkyňa uvádza, že ide o jediné divadlo na svete, v ktorom hrajú zvieratá.

Divadlo nedávno oslávilo storočnicu, bolo založené v roku 1912. Jeho zakladateľom bol Vladimir Leonidovič Durov. Jeho typickou črtou bolo, že pri drezúre zvierat (platí to v divadle dodnes) nikdy nepoužíval korbáč ani palicu. Jeho drezúra bola založená na tom, že zvieratá dostávali za správne vykonanie požadovaných aktivít odmenu vo forme obľúbenej stravy. Ťažko sa lúčil so zdochnutými zvieratami, radšej ich vypchával. Dnes sú to exponáty múzea. Nájdeme tu tuleňa, tigra, psa, prasa, medveďa, pelikána, opicu, no i morské levy, medvede, slony.

Prechádzame okolo pracovne Durova. Sprievodkyňa zaklope na dvere a vychádza z nich akoby sám Vladimir Leonidovič v klaunovskom oblečení. Rozpráva sa s deťmi, vynáša kôš s mačkou a myšami, medzitým koza stihne zrolovať koberec, na ktorom je nápis Добро пожаловать! (Vitajte!).

Vladimir Leonidovič bol prvým, kto získal titul народного артиста v oblasti cirkusu.

Známou členkou rodiny je Nadežda Andrejevna Durovová, prvá žena – офицер русской армии, účastníčka bitky pri Borodine, ktorá si písala i s Puškinom (listy sú i tu v múzeu, rovnako ako gule z borodinského poľa).

Zvieratá počas predstavení vykonávali rôzne aktivity. Pelikán napríklad obracal strany v knihe, vlk spieval.

Aj zvieratá, ktoré sú vo voľnej prírode nepriatelia, tu žili svorne. Spoločne z jednej misy napríklad jedli kohút, prasa, koza, pes, medveď a líška.

Sprievodkyňa spomína šimpanza Ľuľu, ktorý žil v Durovovej rodine ako dieťa – mal svoju posteľ, prikrýval sa, jedol lyžičkou, mal rád kakao, šálku držal za uško, jazdil na bicykli, vedel si zapáliť cigaretu a fajčiť, vedel zdvihnúť telefón a keď bol na druhom konci Vladimir Leonidovič, hovoril slovo „папа“ (otec).

Špecialitou bola železnica, ktorú pre divadlo špeciálne vyrobili v putilovskom závode. Vlak riadili opice, viezli sa kengura, tučniak, diviak. Niektoré zvieratá predávali lístky, iné ich pečiatkovali, sova mala na starosti semafor.

Podobná atrakcia tu je aj teraz – myšacia železnica. Otvára sa opona. Sprievodkyňa začína recitovať rozprávku o tom, ako sa myšky chcú dostať z polárnej krajiny na teplý juh. Vybiehajú biele myšky, ktoré poslušne nastupujú do vagónov, sadajú si na sedadlá a robia všetko podľa slov rozprávky.

Posledná miestnosť, do ktorej vstupujeme, je miestnosť s klietkami. Oddychujú tu zvieratá, ktoré už nevládzu hrať, sú už „на пенсии“. (Zvieratá, ktoré už nehrajú, tu obyčajne dožívajú, prípadne ich darujú zoologickej záhrade.) Vidíme tu dikobraza, kohúta, vranu.

Záver návštevy divadla a vlastne i blížiaci sa záver celého pobytu v Moskve je pre mňa veľmi milý. Dáma, ktorá nás počas celej exkurzie sprevádzala, ma prosí, aby som chvíľu počkal. Počas čakania mi pán, s ktorým sme sa rozprávali pred exkurziou, vyberá z pokladne a kladie do môjho ruksaka rôzny obrázkový materiál o divadle so slovami, aby som šíril ich dobré meno vo svojej vlasti, a nechce ani počuť o tom, že ho zaplatím. Medzitým dáma schádza po schodoch a daruje mi dve knihy spomienok Natálie Jurijevny Durovovej - „Я с жизнью в прятки не играю“ a „Мой дом на колёсах“. Pri rozlúčke mi hovoria, že si vážia ľudí, ktorí učia ich rodný jazyka a šíria ich kultúru. Opäť závan starej, hoci ekonomicky chudobnejšej, no duchovne bohatšej Moskvy... Jej duch ešte, chvalabohu, celkom nevymrel.

Odkaz: http://www.ugolokdurova.ru

Zaujímavý záver

Predposledné miesto, kde sa zastavujem, je znova Dom knihy na Novom Arbate. Mám tam vyhliadnutú knihu pre prípad, že sa mi zvýšia peniaze. Okrem toho chcem ešte kúpiť domov fľašu vodky.

Mrzí ma, že som zaváhal v Kremli a nekúpil knihy o základných pamätihodnostiach Moskvy pre moju kolegyňu-ruštinárku, ktorá ešte v Moskve nebola, a pre kolegyňu zo základnej školy, ktorá učí ruštinu moje dve dcéry a mladšej je aj triedna, ktorá v Moskve síce bola, ale pred takmer štvrťstoročím, keď som tu bol prvýkrát, a odvtedy sa Moskva zmenila na nepoznanie. (Osud to zariadil tak zaujímavo, že je to moja spolužiačka z vysokej školy, pričom ani jeden z nás nie je z Lipian. Ja učím jej deti, ona moje.) Potom som už nikde také knihy nevidel. Idem platiť a zrazu sa náhodou obzerám a vidím podobné, aj keď o málinko drahšie. Rýchlo sa rozhodujem, že vodku máme aj doma, kúpim im radšej knihy ako darček. Aj tak ale neviem, či mi na ne vyjde, a keďže je už dosť neskoro večer, peniaze už nezmením. Suma presahuje moju hotovosť, ale veď predsa máme študentský preukaz, na ktorý je zľava. Prosím predavačku pri pokladni, aby mi prepočítala, koľko budú stáť knihy po odpočítaní zľavy. Mám posledných 624 rubľov. Predavačka mi oznamuje sumu – 623 rubľov. Vysvetľujem jej môj úsmev na tvári – som rád, že mi na knihy vyjde. Zvýši sa mi jeden rubeľ (len na pamiatku, nič sa za neho kúpiť nedá) a na kartičke do metra 1 jazda. Dúfam, že sa dostanem do internátu a nič neočakávané sa nestane, lebo je to presne na chlp. Predavačka sa tiež usmeje a reaguje slovami: „Но вы уложились!“

Rozlúčka

Z Domu knihy sa pešo (keďže to nie je ďaleko a zvýšila sa mi iba jedna jazda metrom) presúvam do srdca Moskvy – na Červené námestie. Hoci je neskoro večer, je plné ľudí, hlavne mládeže, ktorí sa fotia, zabávajú. Víta ma tu i krásne rozsvietený GUM, ktorý je už 120 rokov najväčším obchodným komplexom krajiny.

Lúčim sa s Moskvou v jej srdci, dúfajúc, že sa tu ešte niekedy ocitnem. No keby sa i môj sen nesplnil, som vďačný za to, čo bolo a ešte dlho vo mne bude. Veď nie každý má to šťastie, že tak môže urobiť už štvrtýkrát.

Lúčim sa i s krajinou, dúfajúc, že si udrží svoju jednotu, ekonomický rast a silu napriek geopolitickým hrám, ktoré sa dnes veľmi intenzívne okolo nej odohrávajú...

Drž sa, Rusko!

Mgr. Dušan Kazimír, PhD., učiteľ Gymnázia v Lipanoch